

BUDAPESTI CZÉGEK.

LATZKOVITS A.

BUDAPEST,
IV. kerület, Váci-utca 22. szám.
Cs. és kir. szabadalmazott fehérnemű-gyáros
ajánlja
uri divat- és fehérnemű-ujdonságait.

Fantáziákéi
Képeinek
Gyönyörű és
Bájosakat
ajánl
és
elhelyez

Gerson Anna asszony
BUDAPEST,
Andrássy-út 21.
(félelelet).

A cséplési idényre!

**Gépolaj,
kocsikenőcs,
zsákok,
ponyvák és**
egyéb gazdasági
szükségleti cikkek,

kereskedelmi bank
felmondotta

Kertész Tódor
műipararu raktár
üzlethelyiségeit.

Most
alkalom nyílik 1000
meg 1000-féle cikk
olcsó bevásárlására.

A magyar ipar- és kereskedelmi bank részvény-társaság váltóüzlete.

Budapest, V., Nádor-utca 4.
Mint kitűnő tőkebefektetést ajánlja a magyar takarékpénztárak központi jelzálogbankja
4 1/2 százalékos adómentes zálogleveleit és
4 1/2 százalékos községi kötvényeit,
melyek nála a mindenkori napi árfolyamon jutalék-mentesen kaphatók.
Teljesít tőzsdei megbízásokat, díjmentesen bevált szelvényeket, elfogad betéteket folyó- (cheque) számlára, pénztári jegyek vagy betéti könyvekre, s azokat 4 százalékkal adómentesen kamatoztatja.

Buziás gyógyfürdő.
Ujonnán berendezve, villamos világítás, szénsavas vasas források, női bántalmak, vérszegénység, sápkór, vesefővény, gyomor és bélbántalmak, idegfejek ellen kiváló orvosi tekintélyek által ajánlva, szénsavas vasas meleg porosz fürdők, lap- (sör-) fürdők, colarisator fürdők, hidegvíz-gyógyintézet, vasúti állomás Lugos és Teme-vár az állomásra társas kocsik és magán-ozgatók vannak kirendelve.
SCHOTTOLA ERNŐ gyógyfürdő-tulajdonos.

Eisenschiml és Wachtl
Budapest, Váci utca 12
Gyar: Bécs, Kaiserstrasse 62.
Lernyobb raktár mindenmű-fényképezési gépek és készletekkel.
Alapítva 1856. — Többször kitüntetve.
Arjégyékek ingyen és bérmentve.
Uj! A fotografálás elemei. Ára 2 frt.

Magyar ipar- és kereskedelmi bank részvény-társaság váltóüzlete.

FÖLDESZ L. 5675
puskaműves.
Budapest, IV., Múzeum-körút 3. sz.
Ajánlja dísan felszerelt raktárát, úgymint vadászfegyverek, Flobert és revolverek, épügy vadászfelszerelések és töltényeket.
Javitások pontosan és olcsón eszközöltenek.

Nem létezik többé előálló gyermek-fül!
Kubinszky György féle szabályozható
gyermekfül-leszorító kötszer.
22002. sz. a. szabadleírva.
Darabja 2 forint. Postafordulóval előre beküldve a szétküldés bérmentve.
Ismételadónak engedmény!
Cs. és kir. sz. b. Kubinszky-féle szabályozható bajuszszűrő (ára darabonként 60 kr., az öszeg belyegben is beküldhető).
Fő- és szétküldési raktár:
Kubinszky Györgynél
Budapest, I., Krisztina-tér 3. sz.

„Toronyórák“
palota, lak tanya, gyári óráka villanyórákat,
legelőnyösebben rendez be
Mayer Károly L.
1-es magyar gőz-órágyára
Budapesten, VII., Kazinczy-u. 3.
Képes árjegyzék, költségjegyzék, bérn.

Melyik erősebb?
Eredeti regény.
Irtta ifj. Ábrányi Kornél.
Ára füze 2 frt.

Hirdetések felvételnek
a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalában,
Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

GANZ ÉS TÁRSA

VASÖNTŐ- ÉS GÉPGYÁR-RÉSZV.-TÁRSULAT BUDAPEST.

Ajanlanak mindennemű vas-, acél- és fémöntvényeket építkezési és gépészeti czélokra vizvezető csöveket, szivattyúkat, lecsapoló és öntöző-zsilipet, készülékeket a belvizek leeresztésére. — A helyi viszonyok szerint szerkesztett turbinákat, órlóhengereket kéregöntetű hengerekkel és malomberendezési cikkekkel. — Zsilipeket bármily nagyságban és bármily rendszer szerint. — Alagcsöveket, zárkészülékeket, cső- és kapu-zsilipekhez, csőlöpverő gépeket, anyagszállító kocsikat. — Álló vagy fekvő gázmotorok egy vagy két hengerrel és mindennemű zúzógépek. 132. sz.

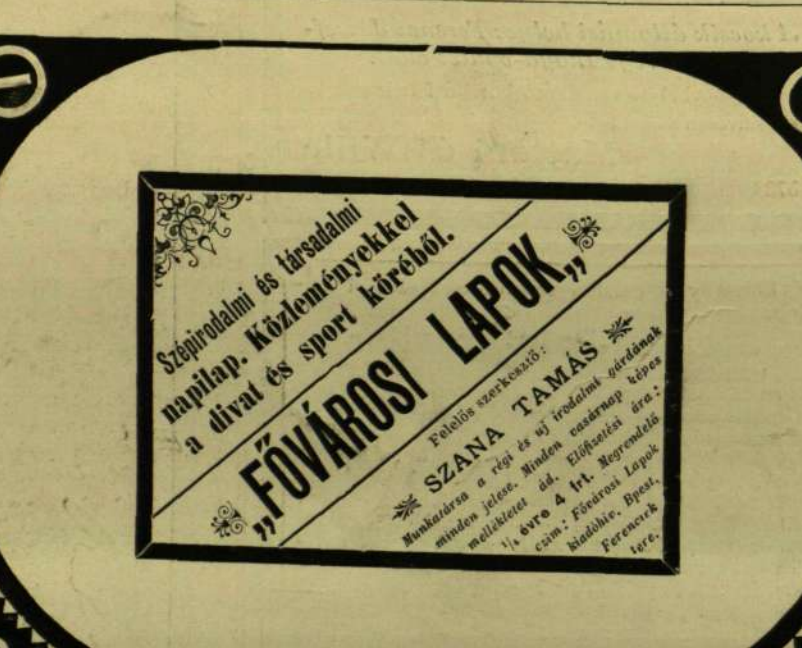
Hirdetések felvételnek a „Vasárnapi Ujság” kiadó-hivatalában, Budapest, IV., Egyetem-utca 4. sz. a.

SZŐRVEZTŐ POR
(Poudre dépilatoire)
BRÜNING G. C.-től, M. m. Frankfurtban.
Eliemert legjobb szőrvésző szer, mérgegmentes, egészen ártalmatlan, a leggyöngédebb bőrt sem támadja meg, emel-fogva helyeknek kiválóan ajánlható. Hatása rögtön és tökéletes. Egyetlen szőrvésző szer, mely orvosiilag ajánlatik, a melynek Oroszországba vitelét a szent-pétervári orvosi hatóság megengedte, s mely az antwerpeni világkiállításán az ottani Musée commercial de l'Institut supérieur de Commerce által elfogadva és kitüntetve lett. Egy üvegcse 1 frt 75 kr., a hozzávaló ecset 12 kr.
Raktár: Budapestben, TÖRÖK J. gyógyszerárában, Király-utca 12. szám.

Kubinszky György
Fényképezési műintézet
BUDAPEST
IV. havani utca 18 sz.
12. emeleten
Elvállal mindennemű fénykép felvételeket, többszörösítéseket gépek ről ipar-mű és tanítványokról, s a t.
PHOTOLITHOGRAPHIA, CZINKOGRAPHIA,
FÉNYNYOMAT, AUTOGRAPHIA, FÉNYMÁSOLAT.
ORSZÁGOS KIÁLLÍTÁS BUDAPEST 1885. KÖZREMUKODÓI ÉREM JELES TÁRGYFELVÉTELEKÉRT

FŐVÁROSI LAPOK
Szabóvalami és társasalmi napilap. Közleményekkel a divat és sport köréből.
Földön szerkesztő:
SZÁNA TAMÁS
Munkájára a régi és új iradalmi gondolat minden jelen, minden csodálatos, minden másképpen, az. Előfizetés ára: 12 frt. Évesi: 4 frt. Hírlevele: 1 frt. Hírlevele: 1 frt. Hírlevele: 1 frt.

25. SZÁM. 1894. BUDAPEST, JUNIUS 24. 41. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK egyúttal félre - 6 *
Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt félre - 4 * Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5.- Kétfoldi előfizetéshez a postailag meghatározott viseltéj a csatlakozandó.

BAKSAY ISTVÁN. (AZ UTOLSÓ PROFESSZOR, ÉS AZ UTOLSÓ PROFESSZORI JUBILEUM.)

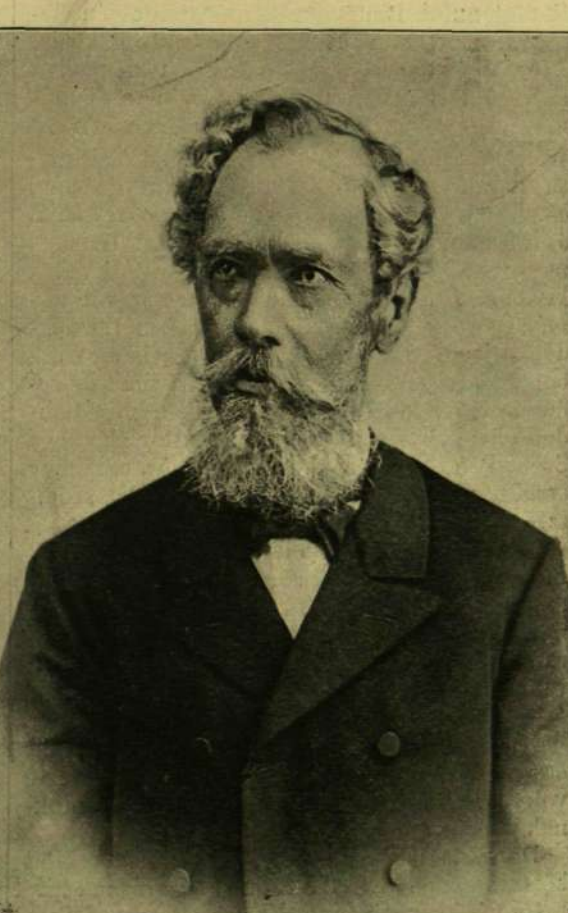
Nincs már több professzor Magyarországon, csak ő, mert a kik ezt a munkát folytatják, azokat *tanároknak* hívják. És ötvenéves jubileum sem lesz többé, sem tanári, sem professzori, mert egy tanárt sem fog ott érni tanári katedráján az ötvenedik esztendő. Van esztük, hogy ott vénüljenek meg, holott harmincz esztendei szolgálat után teljes fizetéssel mehetnek nyugalomra saját lugasaik alá, honnét még viczispányságot is vállalhatnak ötvenéves esztendő fövel.
— «De hát van valami különbség tanár és professzor között?»
— «Legalább is annyi, mint egy vasuti mozdony és egy hatyú között.»
— «Már hogy az egyik fekete, a másik fehér?»
— «Az is, meg más is.»

Tudjuk, hogy a mozdony biztosan, gyorsan és nagy erővel halad a sineken, de csak a sineken; és a sineken is csak úgy, ha állandóan jól tartják tüzzel és vízzel. Ha elindult, nem törődik vele, ki megy vele, ki maradt le. Ki van szabva, hány paragrafust, — akarom mondani hány kilométert kell neki befutni óránként. Naponként három óránál többet nem köteles szaladgálni. De jaj neki, ha a sinekről kiugrik, egy lépést sem tehet többet; bukfenezet hány és bele-fürödik a földbe. Ha idő előtt megrokkán, beteszik az arzenálba, ott a sebeit kötözzetik borral és olajjal.

Ellenben a hatyúnak nem kell csinált út és vas sín; bátran szegdeli a levegőt minden irányban Strymontól Kaystros vizéig; a szárazon is lépeget, nehézkösen kissé, de biztosan; pompás kerengő utakat tesz a sík vizen, néha lebukik a mélybe is az eledelért; nem kézből várja a táplálékot, (nem a város-ügét hatyúiról van szó), megkeresi maga, magának is, libának is; nem is hagyogtatja el az apróságot, hanem maga körül gyűjtve vezetgeti, a maradozóért visszaevez, a lipántyosra nagyobb gondja van, mint az éllembrebbre. Napkeltétől naplementig jár a libáival, s nem szabja magát órákhoz.

Ha megrokkán, akkor haldokolva félre ül egy rozmarin-bokorba, hogy senki se lássa. Ha az Isten megtartja az egészségét, járja tovább a maga vizeit, évről-évre új falkát vezet; legfeljebb ha ötven esztendő végén elmondja hatyú-énekét, a mely hatyú-nyelvről magyarra fordítva ilyen formán hangzik:
Légy itélőm, uram,
Mert hűséggel jártam....

Igen. A mai tanár szakember és sineken jár, rendszerint egy vágányú vasutján; a két vágányú már ritkaság, a három vágányú már képzelenség, a még ennél is több vágányút már megfigyelés alá teszik, a mindenféle, — mondjuk, — universális vágányzatról pedig ki van mondvá, hogy az a körnégyesgítéssel és örökmozgóval egy tekintet és elbírálás alá esik. Hozgany! Hogy német, latin, magyar, földrajz, történelem, természetrajz, természettan, szám-

BAKSAY ISTVÁN.

tan, mértan, vallás egy fejbe bele férjen! Olyan fej nincs a XIX. század végén! Szakállas, vagy kopasz fejet értünk, mert gyerekfejbe bele muszáj férni kétfannyi félének is. De ne is adja isten, hogy a földrajz tanárát katonai szemlére behívják, mert az iskolatanács azonnal kétségbe esik, hogy egy egész nemzedék fog huzalodni a nélkül, hogy meg tudná mondani, merre esik Norvégiától a Skandináv félsziget.

A professzor ellenben egyetemes tudományosságú egyéniség volt. Soha semmiféle szakra nem mondta, hogy ő arra nem készült; legfeljebb annyit vallott be bizalmasan, hogy ha ő csak felét tudná is annak, a mit ő tanít, ő lenne a világ legtudományosabb embere. Tanított mindent, válogatás nélkül. Igaz ugyan, hogy a latin nyelven és a hazai történelmen kívül másra kiterjeszkedni nem igen volt szokás; de a kor kívánalmait (diák nyelven: pátronusok) időről-időre újabb követelésekkel állottak elő,

és a professzor egyikre sem mondta, hogy *olyan* nincs. «Egy kis német nyelv!»... «No persze, az szükséges is.» «Egy kis fizika!» «Igen is; holnapra beszerzem a bodzabelet és spanyolviaszkot a gyantával együtt.» «Egy kis természetrajz!» «Az bizony! holnap kimegyünk botanizálni.» «Egy kis algebra!» «Meglesz.» «Egy kis logika!» «Még e héten készen leszek a kézirat-tal.» «Egy kis egészség-tan!» «Egy kis illemtan!» «Biz arra szükségünk van, magam is belátom.» «Egy kis harmonia! Sőt egy kis zene! Flóta, hegedű, gitár!» «Hogyne! hiszen úgy is labdázással töltik a szerdát, szombatot!» Azután elkezdte tanítani a harmoniát is Kovács Pál uram, a hálás professzor; s noha maga egy ép hangot egész életében kiadni nem is tudott, de azért mégis csak ő neki volt a legjobb diák, bandája és énekkara.

És tanította a professzor a hat osztályú gimnázium két, sőt három felső osztályát mindenre. Az öreg Huszti állapota, a ki Máramaros-Szigeten nyolcz osztályt tanított egy maga, — ezt ma már el nem hiszi senki.

És hol vették magukat ezek a tüne-ményes emberek?
Felnevekedtek Patakon, vagy Debreczenben a kollégiumban; elvégezték elő-

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, IV., Egyetem-utca 4. sz.)

szőr a jogi, azután a hittanszaki tanfolyamot; a kollégiumi tanárok aztán a végző osztálynak kiválgatták a javát; egy részt benn fogták a gymnáziumi osztályok vezetésére, (mert bizony ezekben a nagy kollégiumokban is csak a végzett deákok tanították a gymnázium hat alsó, sőt részben a két felső osztályát is, innét van, hogy 1840 előtt a debreczeni kollégium évi költségvetése alig ment többre, mint ma egy négyosztályu gymnáziumosoké); másik részét pedig kibocsátották professzorok-nak a vidéki kisebb gymnáziumokba.

De nem élethossziglan, csak két, legfeljebb három esztendőre! Azután mentek is, többnyire papi, sokan orvosi és jogi pályára; nem egy közülük országosan előkelő fokig emelkedve. De jövedelmezőbb és úribb környezetű állomásokon meg is maradtak másik három évre, vagy engedték magukat állandósítani, és megmaradtak örökös professzorok. Így Kovács Pál, az Arany János professzora, Nagy-Szalontán és Halason, Vályi Komáromban, Kelemen Gergely Kun-Szent-Miklóson, a veterán Keszi Hajdú Lajos Kis-Ujszálláson; így Baksay István Rimaszombatban.

Nem volt ez kisebbség. Rangban, tisztességben a lelkeszszel voltak egyenlők; sokszor és bizonyos dolgokban a lelkes föléll álló tekintélyek.

Epen ötven esztendeje annak, — 1844-ben történt, — hogy Rimaszombat városának négylovas fogata bevágatott Sáros-Patakra professzorért. A tanárok Baksay István jelölték ki, a Bárány öbester fiainak a nevelőjét, egy jól végzett theologust, Baksay József uramnak és Főző Julián nagyasszonynak 1820-ban született fiát.

Ezen időtől kezdve Baksay István élettörténete azonos a rimaszombati gymnázium, sőt a rimaszombati társadalom történetével. Két esztendőre szabott hivataloskodása leteltével, az intézet pártfogósága megkérte Baksayt az iskola további igazgatására állandó jelleggel és kedvező feltételek mellett; a fiatal professzor, kinek elméje a Justinianuson járt, gondolkodási időt kért; Patakra rándult tanakodni szülőivel és tanáraival. A tanakodás vége az lett, hogy két hét múlva érte ment a főkurátor a város négyesen.

Ezt a négyest azért emlegetjük újra meg újra, mert egy kis idyllbe is bejátszik.

A főkurátor ezen újjára útítársat is vitt magával Szalkszóig; egy szőke, kék szemű leánykát, Sütő Teréz nevűt, kit a szalkszói hegyen, ott születel szülőinél tett le. Visszatérőben a főkurátor újra felnézett a szüretelő atyafiakhoz; Baksay is vele együtt

fellépdégtél a szőlőbe,
Ráhagott a venyigére,
Venyigéről venyigére...

A venyigéből mirtusz ág lett, a mirtuszból olajfa, mely 46 esztendő óta árnyékozza be Baksay István holdog hajlékát.

Ennek az olajfának egyik ága ráhajlott a rimaszombati gymnáziumra is. Baksay Istvánnak alapjában is szeretetteljes szívét, gyengéd kedélyét, hivatása iránti lelkesültségét még nemesebbé tette (ha ugyan tehette) házi életének tiszta fénye. Bizonyos dolog az, hogy ha a tanárné otthon patyarkodik, tanár úr az iskolában kötözködni fog. Azért is illik, hogy a tanárné szelidek, engedelmesek, uraikat megbecsülők, beszédben és öltözködésekben mértékletesek, nem mord és gonosz kedvűek, hanem békecségek keresői legyenek. Férfijüket kikisérjék a kis ajtóig, ott megigazgassák a rendetlen nyakkendő csokrát, és megsimogassák borzas fürtjeit, és a meddig látják, utána nézzenek, ne hogy baj legyen az iskolában. Mert lám, az öreg Zeusz is mindig olyankor garázdálkodott, mikor a felesége agyon vekszálta. De Baksay István kathedráján soha sem mennydörgött és villámlott. Apolló ült ott mindig nyájas és élénk ragyogással. «A rimaszombati iskola», — írja Törs Kálmán a Mikszáth életrajzában («Vasárnapi Ujság» 1882. évi 16. szám)

— egyike volt a legjobbaknak. A kik ez iskolából kikerültek, soha sem szünnék meg hálával gondolni reá. Kivált Baksay Istvánnak történeti előadásai voltak élénk és maradandó hatással a gyermek kedélyére, a ki egész elragadtatásba tudta hozni hallgatóit. En legalább nem emlékezem, hogy akár olvassmány, akár színi előadás több lelki gyönyört bírt volna szerezni valaha, mint Baksay egy-egy előadása az ó-kor, vagy Magyarország történetéből. Bámulatosan termékenyítő hatással volt az a gyermek lelkiütemére, és Mikszáth is egész ez időig viszi vissza első gerjedelmét az irodalom iránt. És Mikszáthon és Törs Kálmánon, Bodon Józsefen és Kiss Józsefen és Pósa Lajoson és Szuhayn kívül még háromezeren hálával gondolnak a tanárra, kinek tanítványát megszegyeníteni, vagy megalázni nem volt rendszere, mert tekintete volt az egyetlen fenyejték, melyet alkalmazott, kinek mindenkihez volt mindig egy jutalmazó, vagy bátorító szava, feddő ritkán, — rossz és szidalmazó soha; ki tiszteletet és tekintélyt tartott a nélkül, hogy követelt volna; nem tartott rendet, mert a rend fölött tanítványai öröködték, és a ki 50 esztendőn át sem betegség miatt, sem kényelemből 50 órát nem mulasztott.

Hogy ne volna kedves az ilyen tanár mind a háromezer nadrágszaggatóknak?

De még Rimaszombatnak is! Mert hogy ő tanár, és pedig olyan tanár, a ki előadásra soha sem megy lelkiismeretes előkészület nélkül, holott minden tárgy a kis újjában van már, hogy ottan igazgató is, és így más egyébre nem igen van ideje: mindez nem tesz semmit.

Rá kell érnie, mert úgy akarják Rimaszombatban, noha ott is volna rá való ember mindenre. — Ha elnök kell a kaszinónak: ott van Pista bácsi; a kasziorus dalárdának: ott van Pista bácsi; az iparbanknak: ott van Pista bácsi; ekkleziási főgondnoknak: ott van Pista bácsi; titkár a négyületnek: «Kérjük, édes Pista bácsi!» És Pista bácsi 25 év óta jegyezgeti és őrzi a négyület titkait, s hűségének és titoktartásának nagyobb bizonyosságul ott ragyognak Pista bácsi íróasztala fölött a rimaszombati szép asszonyok arcképei mind ébenfa keretben. Csak sora kell őket nézni, egyszerre világos lesz a dolog. Nem lehet azoktól a szemektől olyan könnyen szabadulni.

Sok hivatal egyszerre, vagy egymás után, pedig egyik sem sine cura. Ennyi tevékenység mellett kevés ideje maradt az írásra, pedig írónak született. Erő és mélység, tisztaság, természetesség, világosság jellemzik, a mit ír; és pedig könnyen ír. Nyelve az a tanulmányozásra méltó társalgási nyelv, melyet a felföldi és erdélyrezi szalonoktól a nagy Magyarország nem tud eltanulni. Rimaszombatnak szentelvény életét, a mit ír, mind Rimaszombatra vonatkozik. A város története, a gymnázium története, a kaszinó története, a négyület története. Történetek, melyeknek tanuja és tényezője volt.

Még a szünidőt is csak névből ismeri. Míg mások vakációznak, ő azalatt is készült történeti előadásaira. Tanulmányutakat tesz a hazában és a hazán kívül. Melyiket mikor, azt ő maga nem mondja meg, de elárulja az útításkájá. A kisebbik Brassót vagy Fiumét, egy szóval természet- vagy történettudományi társulati kirándulást jelent. De a nagyobbikra (az is csak akkora, hogy nem kell neki hordár) már összegyűjtja fejét a két Rima, s találgatják, hogy London-e, vagy Konstantinápoly? Suttogják, hogy Szent-Pétervárot is megfordult már, csakhogy ezzel nem mer dicsekedni itt — Tiszolcz szomszédságában.

Mert ő, — a történelem tanára — miként merne szólni a Sullákról és Aetiosokról, Dantonokról és Stuartokról, ha előbb személyes tapasztalatból meg nem győződik róla, hogy forum és Catalaunum, Páris és London csakugyan vannak a világon?

— «Van rá pénze?»
Bizony az ő ötven esztendeje alatt nem ült össze olyan zsinat, a mely napirendre tűzte volna azt a kérdést, hogy van-e a professzoroknak pénzük?

De Pista bácsinak volt egy dedáppja ezelőtt kétszáz esztendővel, kit Baksay Mátyásnak hívtak s késő vénséget ért. Ez végső esztendeiben maga elé parancsolta a két unokáját; élemedett papi ember volt már az is mind a kettő: Mátyás az idősebbik és János a fiatalabb, és azt mondta

nekik: «Jó fiaim! Külön-külön parancsolatot hagyok nektek: Mátyás fiam, te szórjad a pénzt, ha lesz, úgy sem sokáig veszed hasznát, mert nem léssz hosszú életű. De te, János fiam, minden forintból élire verj egy hatost, neked szükség lesz rá, mert hosszú ideig élsz e földön.» Okos törvény! Kár, hogy a nagyobbik unokának is ezt nem hagyta meg atók alatt az öreg.

Pista bácsi, már csak így nevezzük, a rimaszombati asszonyok másképp nem is tudják, ki-ről van szó, — Pista bácsi a János lineáján származik le és az ősi rendelkezést házi törvénynyé tette. Minden forintból egy hatost! Többet soha semmi szin alatt, de egy hatost mindig élire verni! Így aztán telik minden szépre és jóra — Konstantinápolytól Londonig.

Az említett dedáppa papi diplomája 1630-ban kelt, utolsó levele pedig 1699-ben; mindkettő Abaujmege levéltárában őriztetik. A két szám összevetéséből kiviláglik, hogy Baksay Mátyás 70 évig lelkészkedett, s így élete legalább 94 esztendőre terjedt. Kívánjuk most jubiláló unokájának, érje meg dedátja esztendeit lelkének mostani friss elvenségében. Ötven évig tanár, s még hozzá huszöt évig négyületi titkár is! Meg kell neki érni a kilenczvennégyet!

BAKSAY SÁNDOR.

CSILLAGOS ÉJSZAKÁN.

Tündöklő csillag fenn az ég ivén,
Miért remeg szívem, ha nézek én!
Mily titkos, mely homályu sejtelenem,
Mily fájó érzés harezol ellenem,
A mely bűbajos nyári éjszakán
Sugáridből szakad le én reám?

... Való-e hát, hogy fenn a csillagok
Szép serege, mely olyan dicsőn ragyog,
Csak oly tekékből áll, miként a föld,
S a fény csak máz, melyet magára ölt?
S habár a tiszta, szent magasba jár,
Alapja, létele a ronda sár?

Hiszen ha ott is minden por s hamu,
Van ott is akkor atokverte bú;
A bűn, a bosszu ott is megerem,
Van ott kajánosság, áruló verem,
Van gyász, van köny, viharzó fájdalom,
S virág között sötétlő sírhalom.

Ha lelkét vesztve romba dől a test,
Nem lel amaz sehol tökéletest,
Bolyongna bár csillagtól — csillagig, —
Mert mindenütt a rút halál lakik,
Mert mindenütt a fénynek árnya van?
Ez hát a cél? Vagy éltünk cztálan?

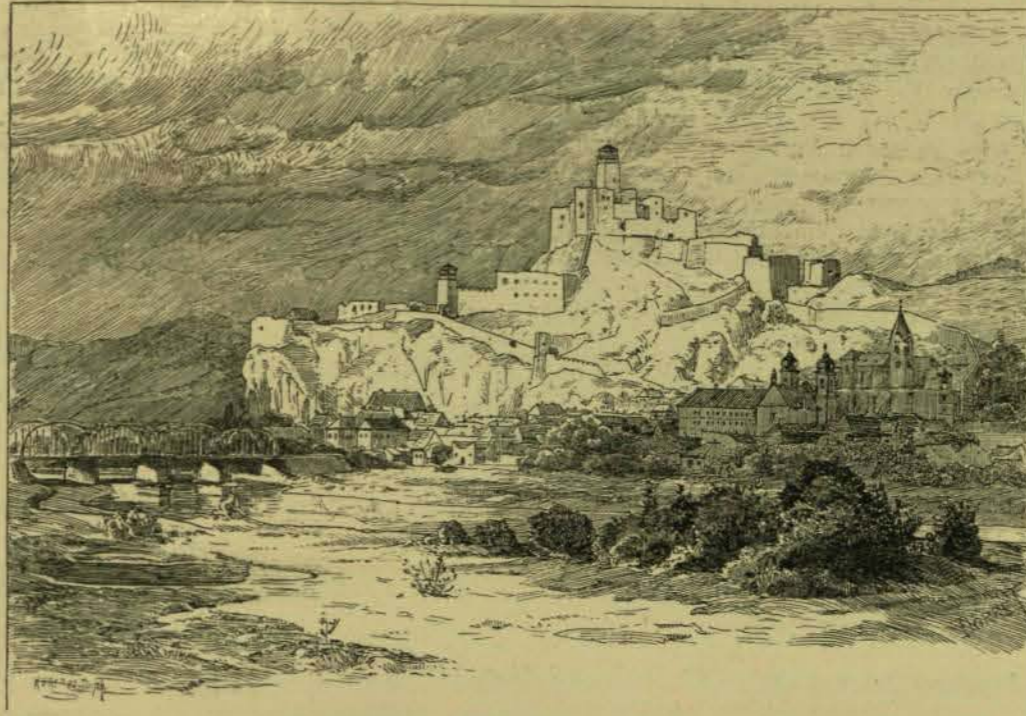
Hol hát a hely, a hol öröm honol,
Melyet sosem kavar meg a pokol?
Hol van a menny, a melynek üdve van,
Melynek lakója nem boldogtalan?
Ha ily hazát lelünk hiába kér,
Mit ér a lét, a mindenség mit ér.

Ragyog az ég, ragyog a nagy Tejut...
S méhéből in egy meteor lefut.
A szép csodán a míg mereng szemem,
Lelkemben elpihen a gyötrellem
S mit elvesztett az éji tünemény,
Keblembe gyűl a meleg és a fény.

Az égi jel tán isten útja volt...
A hegy mögül előbukik a hold.
Bizalmas arca újra földért,
Varázs-sugára úgy vonz, úgy hevít!
Szívemben ébred édes érzelem,
Egy rég felelt... talán a szerelem...

Óh szerelem, szent lángu hevület,
Mi zord is volna éltünk nélküléd!
Te sebre írt, Te búra balzsamot,
Te adsz erőt, erőnk ha lankadott.
Te vagy az eszmény és az üdv magad,
Minden te benned él és általad.

GÖL.

TRENCSEN VÁRA.

Dőre Tivadár rajza.

TÖRTÉNELMI MONDÁK.

Közi Delek Crescens Lajos.

II.*

A szerelmesek kútja.

Trencsén vára lobogó díszben úszott. A mozsarak üdvölvesei vegyültek a kíváncsi tömeg zaja közé. Zápolya Istvánt, a hatalmas váruat és győzelmes bandériumát várták. Királyának parancsa táborba szolgáltatta volt őt is, a törökök ellen, hires óriás-lovagjai versenyt harezoltak a fekete-sereggel s a győzelem kivívásában főreszük volt. Óriás szákmányval, arannyal, ezüsttel, drágakövekkel, gyöngyökkel terhelve, szerencsen és török foglyokkal, teherhordó tevékkel tarkítva, diadaljelvényekkel, koszorúzott zászlókkal ékítve közeledett a győzők serege Trencsénhez, melynek büszke várókán ott állott István gróf neje, Teschen hercegnője: Hedvig. Drága öltönyeit csak fejedelmi megjelenése és szépsége múlta felül.

A diadalmi bevonulás alkalmával általános feltűnést és csodálatot keltett a rabnok egyike, egy előkelő török leánya, a szép Fatime. Nagy barna szemei bánatosan tekintettek ki a szépen ívelt szemöldök alól. Egész lényén fenséges nyugodtság, büszke önmegadás honolt, s egykor rabszolgái, most foglyitársai, hódolattal tekintettek reá, mintegy jelezve, hogy a rabszolgánokban is bálványozott úrnőjüket tisztelik.

A menet a vár udvarára ért. Az eddig szóltan Fatime ajkai beszédre nyitak most. Édesen, lágyan csengett róluk a szó: «A vár úrnőjét óhajtanám látni s az ő oldala mellett, mint hű szolgáléany tölteni fogságom idejét.»

Ez volt egyetlen óhaja s ez teljesedésbe is ment. Hedvig udvarába fogadta a szép török leányt, hogy hiúságát legyegesse vele.

Több hó telt el azóta, hogy Fatime Trencsén várában élt. Egy reggel, mikor Zápolya az általa elrendelt építkezési munkálatokat szemlélgette s ép azon tünődött, mikép lehetne a hatalmas vár legnagyobb gyengeségén, a vízhiányon segíteni, a várkapu előtt egy török küldöttség jelent meg, békezászlóval, bebocsátást és kihallgatást kérve.

— «Egy török kereskedő — jelent a hirt hozó szolga, — kíséretével Nagyságod kegyes színe elé ohajt járulni.»

* Az I-ső közlemény a «Vasárnapi Ujság» folyó 41-ik számában jelent meg.

Kedvetlenül s mogorván adta meg a tervezéseiben megzavart főúr az engedélyt. Nehány pillanat múlva ott állott előtte a jelentkező.

Ifjú, látszólag gyöngye testalkatu férfi volt. Felső ajkát csak alig árnyalá a bajusz s álla is csak most pelyhedzett még. De az erős fekete szemöldök alól villogó ábrándos szemek, a férfias, nyugodt, méltóságteljes magatartás, a bő öltöny alól kilátzó izmos, acélos kar, a harcias főúr előtt csakhamar elárulta, hogy nem egyszerű kalmár, hanem büszke ősök deli sarja áll előtte.

— «Légy üdvözölve, hatalmas várúr! Omár, a kereskedő áll előttem, kit hazafiai pénzzel ellátva küldtek a győzelmes magyarok hazájába, hogy kiváltsa a foglyokat s Allah segélyével bánatos családjaik karjába vezesse őket. Megfordultam a dicső királynak udvarában, voltam számos vár udvarán, de nem akartam visszatérni, míg a hatalmasok leghatalmasabbját nem láttam. Ime itt vagyok, várom válaszat.»

Szokatlan kegyesen hangzott István gróf válasza.

— «Ha a váltságdíjra nézve meg tudunk egyezni, nincs kifogásom ellene, hogy a foglyokat hazádba vissza vezérelj. Ki kell azonban jelentenem, hogy azon foglyok fölött, a kiket lovagjaink s embereimnek ajándékoztam, csak ők rendelkeznek, s hogy a rabszolganők közül egyet, a kit nóm, a hercegnő, a maga szolgálatára választott ki, semmifele váltságdíj fejében sem adhatok oda. Addig is azonban szabadon beszélhatsz és érintkezhatsz az összes foglyokkal.»

Omár, nehéz sejtelmektől gyötörve, halk hangon tudakozódott ama rabszolganő neve után.

— «A neve Fatime,» hangzott közönyös hangon a válasz, mely Omár szívét megregettette.

Hatalmas, gazdag török pasának harezokban edzett fia volt Omár. Ott volt ő is abban a csapatban, hol a fekete sereg és Zápolya óriásainak sulyos kardjai alatt elhullottak Törökország hősi fiai. A kétségbeesettek természetfölötti erejével védte azt az ajtót, a melyen belül szerelmese, a bájos Fatime, remegett éltéért. Nehéz sebekből borítva végre is aléltan rogyott a küszöbre, hogy tehetetlen teste fölött ragadja el Fatimét Zápolya egyik lovagja.

Most reá talált. De milyen körülmények közt! Csodálhatjuk-e, hogy higgadtasága eszerben hagyta, s a közmondásos keleti ravaszság megbátrált? Hallatlan váltságdíjat ígért a rabszolgánőért.

— «Török, — viszonzá Zápolya, — te esztelen vagy. Nem kalmárral beszélsz. Fatime a hercegnő tulajdona s ő nem akarja elengedni.» Azután elrendelte, hogy bocsássák a foglyokat Omár elé.

Férfiak jöttek, sulyos, nehéz lánczokba verve, megtörve a honvágytól, megviselve a bánattól. Egykor együtt küzdöttek vele. Most nem látta őket. Tágra nyílt szemei csak őt keresték, csak őt várták, ki egykor az övé s a kié egykor ő volt.

Fatime megjelent. Zápolya is érdeklődve tekintett a török nőre, kit eddig figyelemre is alig méltatott. Sovár, élvágyó pillantásai, melyek a viszontlátás örömeiben megszépült török nőre estek, kétségbe ejtették Omárt. Titkát eszélytelensége, szerelmének lángoló ereje úgy is elárulta már. Nem volt többé mit veszítnie. Könyező szemekkel térdre borult a nagy úr előtt s gyermekként esengett, rimázkodott Fatime szabadságáért.

Zápolya türelme fogytán volt.
— «Fatime a hercegnő tulajdona s nincs az az Isten, a ki visszaadhatná neked.»

Omár nem csüggedett. Újra és újra ostromolta Zápolya szívét.

— «Varázsolj elő vizet e kemény sziklából, — mondá lábát megdobbatva, — kísértésd meg, lágyítsd meg e sziklát és én Fatimét és a többi foglyot váltságdíj nélkül adom át neked!» Ezeket mondván, gúnyos, kaján hahotával odább indult.

Omár kiegyenesedve rohant az elsiető gróf után s utját állta:

— «Ha forrást nyitok e kemény sziklába, vajjon beváltod-e most tett ígéretedet?»

Meglepetten állott meg István gróf. «Ime kezem, — válaszolá kevés tünődés után, — szavamát soha sem szegtem meg barátaimmal, de elleneimmel szemben sem.»

Karjait mellén összefonva, nagy és szent esküt tett Omár. «Nem hagyom el ezen helyet, míg Fatimét s társait meg nem mentem. Ha kell, életemmel adozok értök!»

Mint a földalatti titkos moraj, eleinte gyöngében, majd mindig erősebben hangzik, úgy tört elő a foglyok kebeléből a szent fogadás: «Allah nagy, Allah hatalmas! nem mozdulunk mellőled, míg vizet nem ad e szikla.»

Három év óta folyt már a nehéz, kínos, emésztő munka. Omárt nem tudta mellőle elszólítani atyja könyörgése, nem a nagyúrnak kemény parancsa. Dolgozott és lelkesített szakadatlanul. Eredmény nélkül. A szikla nem lágyult meg. Ám harezokban nyert sebei, az emberfölötti munka, a remény és kétség közt való vergődés megviselték acélos tagjait. A büszke szépségnek csak romjai maradtak, a szemek villama a kialváshoz állott közel. Teste-lelke megtört s a kórágóra döntötte.

Mintha Zápolya szívére észrevétlenül a részvét lopódzott volna. Megengedte, hogy a kórágó szenvedéseit Fatime gondos ápoló keze enyhítse.

«A ki nem hajt az önzés ezerféle kívánságaira, a ki nem ismeri a félelem kislékségét, a lustaság kifolyásait, a ki csak egyet óhajtat, azt, a mi ő reá nézve a legjobb, legszükségesebb, annak siker koronázza fáradaimait!»

A Korán e szent szavait ismételve magában Omár, zárt szemekkel, örök pihenésre vágyó tagokkal, midőn hirtelen támadt örömjaj kelté őt új életre.

«Az Úr nagy! Az Úr nagy!... Viz, viz! Allahnak legyen dicsőség!»

Villámsebeben terjedt el a hír. A lehetetlen lehetségessé váltott.

Hetvenhat ölnyi mélységből kibukkant a viz-

Zápolya kívánsága teljesedett. Trencsén bevehetlenné vált.

Zápolya, gyors futárok által, összes török foglyait Trencsén várába rendelte s ott királyi lakomát adott nekik, hogy azután a legnagyobb, a legdrágább kincsesel, szabadságukkal ajándékozta meg.

Fatimét, fényes ruhába öltöztetve, ő maga vezeté Omár karjaiba.

— «A szerelem még sem üres hivatkozás!»

Diadallal, örömmel vonultak rég látott hazájuk felé a törökök; lovagiasságuknak, nagyságuknak örök emléke itt maradt közöttünk, ott van most is Trencsén várában, a hol ma is bugyog a szerelmeseik kútjának vize.

Így beszéli a monda. A költőies színezés elhagyásával, igazat ad neki a történelem.

Trencsén már a marahán szlávoknál is erősség volt. Zventibold (Svatopluk) vára. A magyar honalapítók korában, mint Trunsun szerepelt s magyar kézre került, hogy azon maradjon máig.

Fénykorát Trencsényi Csák Máté, de legkivált Zápolya István idejében élte.

Hunyadi Mátyás, István gróf érdemeinek elismerésül, oda ajándékozta Trencsén várát s vidékét a Zápolyák ekkor már hatalmas nemzetségének.

Zápolya István sas szeme hamar fölismerte azon mérhetetlen előnyököt, melyeket hadászati szempontból ez a Vág folyó partján meredő szikla-csúcsra épített erősség nyújtott. Lakóhelyül választá tehát azt s nem kimélt erőt, pénzt és fáradságot, hogy minél nagyobb, erősebb tegye. Az ő hatalmas alkotása a vár úgy, hogy azt mai romjai sejtetik. Erős sánczokat, tornyokat, nagy terjedelmű várfalakat épített az erősség, kápolnát, termeket, függő kerteket a fényűzés szempontjából.

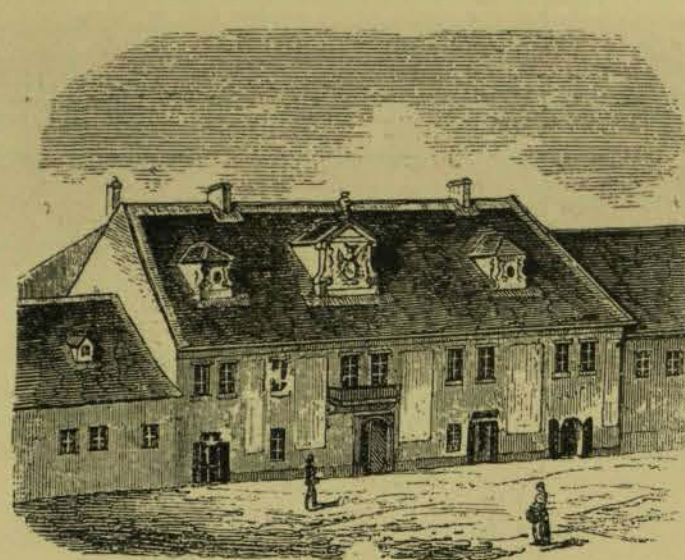
A várát három oldalról a Vág vize, a negyedikről egy hegyhát védi. Volt azonban egy nagy gyengéje, mely ostromzár esetén elkerülhetlenné tette volna a feladást. A vár talaja szikla lén, nem volt vize. Zápolya ezen is segített. Török foglyokkal ásatta meg azt az emberölő munkával járó kutat, melynek csodájára ma is messze földről járnak az érdeklődők. A kut pontos mérések szerint, a vízszinég számtva 76 öl mély s a kereken járó vödört lóerővel húzták fel. Ma már el van hagyatva, ámbár, mint képünkön a várnak a híd fölötti bástyáján kivehető, most is fedél alatt van.

A csodás kút történetét szépen örökítette meg a nép költészet.

GRÓF GVADÁNYI JÓZSEF.

Nem tartjuk érdektelennek épen napjainkban fölidézni egy oly férfit emlékeztet, a kinek családja idegenből telepedett hazánkba s itt teljesen összeforrott a magyar nemzet viszontagságos életével, osztozott annak jó és balsorsában, magába olvasztotta nemzetünk vágyait és törekvéseit, a melyeknek megvalósításáért kardal és tollal küzdött s az ébredő nemzeti öntudatnak egyik kiváló harcosává lón. Nagy tanulság rejlik gr. Gvadányi pályájában reánk nézve. A ki át tudja érezni nemzetünknek jogos és igazságos törekvéseit, a ki fontolóra tudja venni fajunknak életrevalóságát, mely annyi dicsőséges történelmi eseménynek alapja: ha idegen vér pezsg is ereiben, a magyar földnek, a magyar nép szellemének átalakító hatása észrevétlenül is magával ragadja, meg kell szeretnie a magyart, örökölnie kell faji sajátosságainkat s együtt kell velünk éreznie, mint Gvadányi József példája mutatja.

Ime az ő családjának bölcsője a szép olasz Arezzo városában rengett a középkorban, csak a XVII. században szakadt egyik őse, Ales-

A GVADÁNYI-HÁZ SZAKOLCZÁN.

BADALÓ.

MAGYAR VISELET 1790-BŐL.

PARASZT ÉS ÚRI VISELET A XVIII. SZÁZADBAN.

AZ 1789-IKI DIVATOS ÖLTÖZETEK.

KÉPEK GVADÁNYI ÉLETRAJZÁHOZ.

A RUDABÁNYI VASKOHÓ.

SZAKOLCZA.

MAGYAR HUSZÁROK A XVIII. SZÁZADBŐL.

(Ernst Lajos gyűjteményében levő egykorú képek után rajzolta Cserna Károly.)

sandro, hazánkba és a szent-gothárdi titkózetben hősi halállal mult ki. Ennek fia, Sándor, már grófi rangra emelkedik, s mint szendrői főkapitány megalapítja a magyar Gvadányiak nemzetségét, miután a gróf Forgách-családdal összeházasodik. Ennek a honfúttot grófnak a fia, szintén Sándor, már a kurucok soraiban harcol Rákóczy alatt a magyar nemzet életéért s becsületeért. Mily érdekes példája a magyar föld, a magyar levő csodás hatásának! A kurucz Gvadányi Sándor ifjabb testvére, János, feleségével, b. Pongrácz Eszterrel, állandóan Rudabányán tartózkodott s itt született legidősb fia, József is, 1725 október 16-ikán. Ez már a magyar nemzeti ébredésnek egyik leglelkesebb apostola.

Gvadányi József fejlődésére családi hagyományain kívül irányzó hatást tett a jezsuiták nevelési rendszere, a melynek szellemét Egerben és Nagy-Szombatban magába olvasztotta; de pályát mégis részint családi emlékeinek, részint a magyar nemzet hadi dicsőségének szemlélete nyitott előtte. «Szilaj vére — írja Széchy Károly a «Magyar Történelmi Életrajzok» utolsó kötetében Gvadányiról megjelent művében — feltörő lelke, személyes bátorsága, családi hagyományai a Gvadányiak és Forgáchok gazdag emlékeivel, az öröklés végzettségénél vagy törvényszerűségénél fogva utalta a katonaságra. Mint gyermek már legörömebb játszott katonásdit s «a töröknek képzelt bodzák ellen irtó hadat viselt.» Alig 18 éves korában beállt a Szirmay gyalogezredbe s végig harcolta az örökösödési és a sziléziai háborút, nemcsak személyes bátorságának, de a hadműveletek okos rendezésében való jártasságának is szép példáit mutatva. Nem egyszer megtörtént, hogy Gvadányi a porosok előőreit «fölverte, podgyásait elszedte, lovait elnyerte, maguk közül is nem egyet elesített.»

Magyar írja le, milyen nyalka és fürgő huszár volt:

Paripám sürke volt. Búszke volt a neve,
Kényesen járó volt, mert volt tüze, leve.
Megeresztvén fékét, olyan futást teve,
Hogy arczámról csordult két szememnek leve.

De jöllehet Gvadányi híven és önfeláldozólag teljesítette katonai kötelességeit: dicsvágya nem volt kielégítve. S épen ezért, midőn a sziléziai háború bevégeződött, s ő ezredével visszavonult Badalóra, egy kis Tisza-melléki faluba: némi leg a sértett becsvágy érzete is közremunkált arra, hogy unalmas óráit ne csak olvasgatással, zenével s csöndes pipázgatással töltse, de vigkedvű, pajkos tréfákkal, mulatozással is, a melyekről azon vidéken, a hol ő hosszabb ideig tartózkodott, még napjainkban is sokat tudnak beszélni. Mint alezredes s később ezredes a hadi kormány változott irányával némi ellentétbe jutott, e miatt mellőztést kellett tűrnie, a mi kétségtelesen nagyon bánthatta őt. 1783-ban nyugalomba vonult vezérőrnagyi ranggal, a melyre mindig büszke volt. Eleinte Rahón, később Szokolczán éledgett, az egész város szeretetétől körveve.

A nyugalmazott generálisban semmi sem mutatta, hogy ő csakugyan vágyott a nyugalomra. Szorgalmasan kertészkedett és gazdálkodott birtokán, délig könyveit közt mulatott, nyájaszkodott, esinyeket üzött. Katonás jó kedve, pajkos vidámsága, bohó ötletei közbeszéd tárgyai voltak. Egyéniségét, kora izlését belevitte munkáiba avval a nemes buzgalommal, mely a magyar nemzet megerősödéséért, ősi jogaiért s dicsőségéért lángolt. Szerette a magyart erényeivel és hibáival, lelkesült a legcsekélyebb nemzeti sajátosság megőrzéséért és kifejtéséért is; életével és működésével, a csatatéren mutatott bátorságával s könyveivel egyaránt a haza becsületét szolgálta; minden tetteivel, szokásaival, ruházatával egyaránt mutatta, hogy tüzes magyar, ki a faji jelleg külsőségeit is megtartandóknak hiszi, a ki nem annyira a jövőben, mint a jelenben él, a múlt emlékeitől

körülzibongva s ez emlékek hatása alatt félti nemzetét mindattól, mi ősi szokásaiból kiforgathatná, még akkor is, ha e változást nem kísérik az erkölcsök lazasága. A régi katonás magyar, a vitézségért élő-haló nemes dalja az eszménye; inkább a jószívű, törzsökös nemes ember jogainak és tulajdonságainak megóvása fekszik szívében, mint a jogok kifejtése. Feltékény a magyar nemes kiváltságaira, de távol van tőle, hogy alattvalóit sanyargassa. A nemzet élete és fennmaradása össze vannak kötve az ő felfogása szerint a király iránti hűséggel s önelölözéssel. Nem a hosszas katonai szolgálat eredménye e felfogás, hanem a múlt századbeli magyar nemesnek egyik legsarkalatosabb jellemvonása, mely megvan olyanokban is, a kik soha nem állottak katonai fejelem alatt. Még a József császár alkotmány-sértő működése sem változtat felfogásán. Mert meg van győződve, hogy a nemzetnek önjelét kell kiküzdenie életjogát, fennmaradásának s kifejlődésének lehetőségét. Azt hiszi, hogy ha a magyar hű marad őseinek jelleméhez, nyelvéhez, szokásaihoz, erkölcsihez és ruházatához: semmi külső veszedelem nem ingathatja meg életerejét. Míg ellenben ha idegen nyelvet, szokásokat majmol, idegen divat után kapkod: a veszedelem ki nem kerülhet.

Valóban alig mondhatunk reá nagyobb dicséretet, mintha azt mondjuk, hogy hosszas katonai szolgálatai mellett, mágnás létere is a magyar nyelv jogai mellett küzdött a múlt század nemzetietlen éveiben, midőn főuraink közt oly kevesen voltak igaz magyarok; hogy azokhoz a szegény, sokszor lenézett és kigúnyolt irókhöz és költőkhöz csatlakozott, a kik csöndes magányukban épen ez idét élesztették egyre serényebben a kialudni készülő nemzeti-ségnek gyöngye mécsesét, a kik hinni mertek a magyar jövőjében s épen e hit adott erőt működésükhöz s jutalmat küzdelmükért.

Gvadányi nem volt első ez irók között sem tehetségre, sem műveltségre nézve: de hatása a múlt század utolsó s a jelen század első két tizedében a körülményekhez képest rendkívüli volt. A régi magyar regényes elbeszélést folytatta, a valóban megtörtént események és kalandok folyamába vegyítve a maga leleményeit. Nem hiába magasztalta Gyöngyösy Istvánt, kinél ő nagyobb költőt nem ismert. Gyöngyösynek nemesek verselése, nyelve, de fogatékos alakító tehetsége is hatással volt rá s épen úgy szeretté valdódi és költői tevényt összevegyíteni, mint nagynevű előde. Nem mondhatjuk, hogy sok részben fölülmúlta volna előzőjét. De a mily mértékben elragadta dedányainkat Gyöngyösynek egy-egy eleven rajza, hangzatos verselése, mindenek fölött pedig lyrái aradozása: ép oly józitten vetettek nagyapáink a falusi nótárius és Rontó Pál kalandjain, felsülésein, s nem kevésbé hatott a hazafias érzés sugalta szatirának gyöngyéb vagy erősebb csapkodása, mint Gyöngyösynek a szerelmi ömlengés.

Ha bármennyi kifogást teszünk is Gvadányi költői alakítás ellen: egyben minden esetre megelőzte a többi magyar költőket. Az életből, még pedig a magyar életből merítette tárgyát és alakjait, saját hazafíli felfogásának hordozójává avatva azokat. Nála érintkezik először a való élet a költészettel elbeszélő irodalmunkban. Ez az érintkezés nem abban nyilvánlik, hogy — mint Széchy Károly vizsgálódásai után megállapítható — a nótáriusnak, Zajtaynak, sok részben csakugyan megtörtént kalandos útleírását olvashatjuk, hanem abban, hogy egy parlagi nemes ember ellentétbe van állítva a külföldieskedő arisztokratákkal és műveltebb városi néppel. Nem is annyira az egymáshoz kapcsolt kalandok leírása és elbeszélése érdekelt az akkori olvasókat, hanem Zajtaynak hazafias felháborodása a Pesten és Budán tapasztalt elkorcsosodás fölött. A mint sok hányatás után Pestre ér: sehol sem találja meg azt, a mit itt feltalálhatni hitt. »Sehol a régi magyar öltözét, sem az országházában, sem a komédiában, sem a barátok templomában, sem a Hét Elektorbéli bálon.«

E család egészen elkeseríti, hevesse és kiméletlenül teszi. A szatira korbácsával jár körül a városban s erősen suhogtatja azt, valahányszor idegen hang üti meg fülét, vagy idegen öltözöt öltik szemébe. Ilyenkor a maga darabos műveltségével, falusias egységével majd elcsodálkozik, majd felháborodik, s kitör belőle a harag, a régi magyar erkölcsök szándékos elvesz-

tegetése fölötti keserűség s megcsúfolja a vele találkozó férfiakat, a kik színes frakkokban, fehér kalapban s magas sarkú cipőben, négy újjnyira kiérő ingallérral találkoznak vele; de nem kiméli a nőket sem, a kik festett arccal, felpántlikázva, feldudorodott szoknyákban jelennek meg előtte. Egy meglelt férfit különösen megbámul, a ki megszólítja őt:

Hozzám elérkezvén, azt mondá, hogy: bon szúr. Én ezt nem értem, vétem, mondja: megszúr; Magyarul feletem, hogyha megszúr az úr, Majd úgy megtaszítom, hogy orra földet túr.

Ilyen hangon és modorban zsémbelődik Zajtay, a kinek alakja némi változásokkal színműveinknek és elbeszéléseinknek oly sokáig állandó szereplőjévé lön. Ismertek mindenféle az életben és költészetben, a színpadon és könyvekben. Nem kevésbé ismertek az első szökött katonának, Rontó Pálnak csínyeit és kalandjait is, a melyek szintén a való életből vannak merítve.

Mind a két mű azt mutatja, hogy Gvadányi apróra ismerte a magyar nép életét, szokásait, egész jellemét. Nemesek ismerte, de szerette és becsülte is. Épen ezért hódította meg ezt az ismeretlen vidéket a magyar költészet számára, s nem jó akaratán és buzgalmán, csak fogatékos tehetségén múlt, hogy művei a magyar költészet fejlődésére nem tehettek az idét mélyebb hatást. De a két legnagyobb magyar költő, a kinek költészete a nép költészetén izmosult meg s felett oly művészi, megérezte, hogy bizonyos tekintetben Gvadányi is egyik előfutárja volt az ő irányuknak. S Arany János egy szép tanulmányban fejtegette hatását, Petőfi pedig egy naiv hangú költeményben magasztalta jó magyar beszédjét:

Nincs abban sok cifra poéta szépség,
De vagyon annál több igaz magyar élmesség;
S nagy mértékben aztat bélyegzi élmesség,
Azért is olvasni lelki gyönyörűség.

—y—s.

KÉPEK GVADÁNYI ÉLETÉHEZ.

A »Magyar Történelmi Életrajzok« legutolsó kötetében Gvadányi Józsefre vonatkozó több sikerült illusztráció közül bemutatunk itt néhányat olvasóinknak. Ez illusztrációk részint a költő életére, részint arra a korra vonatkoznak, a melyben Gvadányi élt s a melyet műveiben rajzolt.

Legelőször Gvadányi sikerült arcképét emlíjük föl, a melynek eredetije Szakoleza város birtokában van. A kép, mint látható, vezérőrnagy ruhában mutatja be a költőt, büszke magatartással, magas homlokával, élénk nagy nyílt szemével, a melyekben, mintha ott égne most is a magyar hazafias érzés fénye. A »magyar lovas generalis«-nak »A világ közönséges történetje« című műve előtt is megjelent egy arcképe, de ez idősebb korában ábrázolja Gvadányit, míg amaz ifjú korában.

Rudabánya a Bodva vize partján fekszik, Szendrő fölött. A kis falu egy része a dombos, más része a lapályos részen terül el. Ez volt Gvadányi Jánosnak, a költő apjának állandó lakhelye, s itt született tizenegy gyermeke közül a legidősb, József, kiről cikkünk szól. A képek eredetijét Cserna Károly rajzolta.

Badaló képe fényképfelvétel után készült. Itt, e mármarosmegyei kis faluban éldegelt Gvadányi, mikor a hét éves háború végével a kénytelen nyugalom napjai köszöntöttek be hozzá. A múlt században sokkal közelebb volt a Tiszához, úgy, hogy tavasszal a kiáradó folyó egészen körülvette s elszigetelte a külvilágtól. Gvadányi lakása a falu keleti részében volt, »ablaka előtt széles tóval, kapuja előtt a Tiszával, körülötte mocsarakkal és árkokkal, mint valami vízi erőd.« Szakoleza város látképét szintén Cserna Károly rajzolta. Itt tartózkodott Gvadányi, miután nyugdíjazták.

A múlt századbeli magyar huszárok képét Ernst Lajos gyűjteményében levő egykorú képek után Cserna Károly rajzolta. Gvadányi maga is huszár volt s azt tartotta, hogy a magyar huszár a világ első katonája. Cikkünkben említést teszünk arról, milyen volt Gvadányi, mint huszár, milyen lova volt, s milyen szerszámmal volt ellátva. E mellett egy gyalog katonája képe is látható illusztrációink közt.

Többi ide vonatkozó képünk a múlt század-

beli magyar viselet különféle divatát mutatja be, férfiakat és nőket, nemeset és parasztot. Az »Paraszt és úri viselet« című képen inkább a XVIII. század első felében levő divatot láthatni, a másik kettőn részint az 1789-beli, részint az 1790-beli divatot. Amaz még a József császár alatt lábra kapott idegen viselet, emez már a nemzeti ébredés korabeli magyar divat, mikor egyszerre gyűlödött a nemzetiség tüze. Gvadányi falusi nótáriusa épen az idegen divat ruházatát gúnyolja ki s e miatt önti ki hazafias keservét.

TRÓNVALTOZÁS MAROKKÓBAN.

MULEY HASSZÁN, AZ ELHUNYT MAROKKÓI SZULTÁN.

Afrika éjszaknyugati sarkán, a pyraeni félszigettel épen általellenben van egy jelentékeny nagy arab birodalom, mely bár fennállásának ezredéves jubileumát már a múlt század közepén megtarthatta volna, egész napjainkig csaknem érintetlenül maradt darab föld a közepkorból, a működés hatalmas terjeszkedése közepette. Ez az ország Marokkó, melynek területét csaknem háromszor oly nagy, mint a mi monarchiánk s népessége is jelentékeny, körülbelül 8 millió. Igen természetes, hogy az európai hódító népek már régóta szerették volna ezt a tekintélyes birodalmat birtokaik közé bevonni, s nem annyira az arabok maguk, mint inkább az egyes európai nemzetek féltékenysége őrízte meg eddig önállóságát, mivel a szomszédjában levő spanyolok és francziák, s a már Marokkóval épen szemben fekvő Gibraltárban helyet foglalt angolok egyaránt vágytak az örökségre.

Legújában ismét reményt tápláltak az európai hatalmak, hogy sikerülni fog a zavarosban halászni, mivel az ország tekintélyes fejedelme, Muley Hasszán szultán meghalt s örökösé egy 15 éves kis fiu Muley Adul-Aziz lett. A várva várt forradalom azonban elmaradt, bár némi jelei mutatkoztak, s a gyermekkirály egyelőre biztosan ül a trónján.

Sok része van e nyugalom létrejöttében az elhunyt fejedelem bölcsességének. Mert Muley Hasszán kétségkívül tekintélyes és nagy fejedelem volt arab fogalmak szerint. Anyanyelvén kívül nem tudott semmi más nyelvet, Európában soha sem járt, még országának leginkább európaias jellegű városát, Tangert sem látogatta meg, de azért soha sem ült fel az európai diplomatáknak s meg tudta őrizni önállóságát, épen úgy, miként a birodalmának félreesőbb részeiben lakó s igen gyakran nyugtalankodó törzseket is mindenkor képes volt leverní. Tudta az elhunyt fejedelem a törökök és más mohamedán népek példájából, hogy az európaiakkal szörmentén kell bántani s ezért a hivatalos egyéneket kivéve, nagyon ritkán engedett be országának belsejébe idegeneket, nem engedte meg a vasut-építést, másrészt azonban több oly újítást elfogadott, melyek saját magának kényelmet szereztek. Volt ezüst órája, ezüst gyűrűje gyémánt kövel, néhány képe, sőt még velozcipédje is, melylyel azonban soha sem tudott kellőképpen bántani. Különben európai ruhát soha sem viselt s csak katonáinak engedte meg az európaihoz hasonló ruha viselését. Hogy tekintélyét teljesen megőrizze, alattvalói előtt nagyon

EGY ANGOL KÖVETSÉG TÁBORHELYE MAROKKÓ VÁROS MELLETT.

ritkán mutatta magát s az európai küldöttekkel is rendszeren mások útján érintkezett.

Mindamellett Marokkóban a nyugat-európai államok mindenike külön követet tartott s gyakran jelentek meg külön küldöttek az ország bensejében. Egy ily küldöttségnek táborozását mutatja képünk, midőn az Marokkó város közelében pihenőt tart és sátrakra vonul. A nagy országban, hol az emberek többnyire lóháton járnak, valóságos kocsitűt nincs, hiszen felesleges is volna, de annál több a mocsár s itt az állomásul szolgáló pálmaliget mellett is, mint láthatjuk, mocsáron kell átgázolnia a követség arab kísérőinek. Egyik-másik követ azonban jó nagy utakat tehetett az országban s fölük erednek a legjobb leírások Marokkóról, melyet mind amellett még ma is csak nagyjából ismerünk, mintha nem a leglátogatottabb Földközi-tenger mellett feküdnék, hanem Afrika belsejében.

A NŐK ÉLETE MAROKKÓBAN ÉS A SZULTÁN HÁREME.

Néhány éve egy angol követség járt a most meghalt marokkói szultánál s az ezen követséggel volt nők sok érdekes tapasztalatot tettek a marokkói nők életéből s többek közt sikerült nekik kieszközölni, hogy a szultán háremébe is bejuthattak. Ezek elbeszélése után közöljük most a következőket:

Marokkóban a nők állapota nem mondható örvendetesnek. A csinosabb arcú leányokat legtöbbször elrabolják szülőiktől; a legjobb esetben is örökös rabok maradnak valamely nagyobb úr háremében, ki egy ideig bársonyba-arányba öltözteti őket; virágillattal telt pompás szobákban tartja, de azért még a szultáné sem biztos arról, hogy ura egy nap, más szép arczért nem taszítja-e el? A törvényes elvált is alig kerül egy-két forintba, bármennyiszor gyorsan elmenthető; a legtöbb esetben azonban a feleségül vett nő a férj tetszése szerint eltaszítja magától. A nők közönségesen nagyon korán mennek nőül Marokkóban. A lakodalom igen különfélék, de néha nagy ünnepeiségekkel tartatnak meg s igen hosszas ideig, többször két évig is ünneplik. A menyasszony barátai és nő rokonai külön, s férfi barátai ismét külön mulatnak, rendszeren zenező mellett, édes zöldséget isznak s különféle édeségeket eszemégetnek. A lakodalom napján a diszruhába öltözött menyasszonyt egy koporsóalakú szekrényben ösvér hátára teszik s nagy zajjal, lövöldözések között viszik a völgyény házába, a hol, a régi nőbróslást utánzó kis látszólagos haroz után, csendben hagyják. A férjes nő ezentúl kizárólag férje hatalma alatt áll, ki gyakran szigorúan bánik vele. Egy Marokkó éjszaki részén levő nagy város

lesz szüksége engem láb alól eltenni, de megvallo, nem értem és nem tudom, mily módon lehetne innen kijutni, ha csak egér, patkány vagy légy alakjában nem kísérlén meg az ember»....

— »Nemde, tisztelt Frolick úr, önnek — ha jól emlékszem — nyolcz esztendő jutott!...«

— »Eltalálta, Kent úr.«

— Nos, ebből az időből, ha nem csalódom, mostanáig csak öt hónapot tetszett eltölteni. Marad tehát hét esztendő és ugyanannyi hónap. Nekem pedig kilenc év és hét hónap. Ön körülbelül negyven — negyvenöt éves lehet, nemde? Jó, tehát eltaláltam. Én részemről a mult kedden töltöttem be 36-ik születésem napjának ávfordulóját és legfeljebb még két héttel akarom itteni tartózkodásom idejét megtoldani.

— »Nagyon helyes — mondá Frolick, takaróját lerugva — de most engedje meg, tisztelt uram, hogy a következő kérdéssel alkalmatlan-kodhassam: Hogyan, mily uton, mily módon akar innen kijutni?«

— »Gyalog, a kapun ki, fényes nappal« volt a felelet.

— »Ön tréfál, vagy...«

— »No, csak ki vele — veté közbe Kent úr — vagy... bolond. Nemde ezt akarta mondani. Nem, tisztelt uram; tessék közelebb jönni. Így, ni. Nos tehát, tervem a következő: A ház, melyben lakunk, az oroszlan barlangjához hasonló. Bemenni, könnyen bemehet az ember, de már kimenni nagyon bajos belőle. Az ablakok az udvarokra nyílnak, s egyik udvarból a másikba csak úgy lehet eljutni, ha mindkét kapu egyszerre kinyílik, e nélkül ilyesmire még gondolni sem lehet. A kémények hármias vasodronyáccsal vannak ellátva, melyeket egy-két ember, még ha a legjobb eszközökkel rendelkeznek is, néhány óra alatt át nem törhet, több idő pedig az ily munkára nem marad, mivel a konyhák, fürdők és egyéb helyiségek fűtése alig szünetel. A pinczébe legfeljebb az udvarról lehetne eljutni, míg részemről képzetelenségnek tartok.«

— »Hát ugyan mily módon akar innen kiszabadulni? veté közbe Frolick. Mostanáig csak azt tetszett bizonyítani, hogy ajtón, kapun, kéményen, ablakon és pinczén kijutni egyáltalán nem lehet. Kiváncsi vagyok tehát rá, hogy miképen juthatni ki?«

— »Csak lassan, tisztelt uram, — folytató Kent, — Washington nagy nevű hazánkfa azt szokta volt mondani, hogy minden baj eredete az elhamarkodásban rejlik. Én részemről a higgadt megfontolás embere vagyok, miért is nálam elhamarkodásról szó sem lehet. Tervem nagyon egyszerű. Mint aféle előrelátó ember tisztában voltam magammal az iránt, hogy előbb-utóbb, ha nem is Sing-Singbe, hanem ennél még sokkal csományabb helyre jutok. Magától értetődik, hogy a tisztelt esküdtek ítéletében nem akarván megnyugodni, a menekülés módjáról és eszközöiről jó leve gondoskodtam. A mint tudni méltóztatik, estenként két ór végig járja a zárkákat, hogy magának kifogástalan visszafelejárásról és jelenlétéről biztos tudomást szerezzen. A két gentleman rendszeren tíz perczet szokott egy-egy zárkában tölteni, mely idő alatt az ablakot, kályhát, vízvezetékét, ágyat s a többi berendezési tárgyakat szemügyre veszik, legnagyobb gondjukat pedig az ajtó lakatiára fordítják.«

Már most e napokban, — mondjuk ma este — rosszul fogom magamat érezni, de korántsem oly mértékben, hogy ezért rögtön a kórházba kerüljek, nem, ez csak időmulasztás lenne, azonkívül pedig őnt itt kellene hagynom, mert ketten egyszerre nem lehetünk betegek. Nos, ebből mi következik? Első sorban a két gentleman, mint az eféle fogásokhoz értő szakember, gyöngékedésemet nem fogja elhinni. Én természetesen konokul ahoz ragaszodom, hogy az ágyból fel nem kelhetek. Erre aztán mindketten körülöttem forgódnak, ide-oda ráncigálnak, s emelgetnek, mely idő alatt az egyik gentleman valószínűleg a rendkívüli erőlködés nyomán ájuldozasi tünetek közt a földre esik. Társam megijed és segítségére siet, miután pedig egy maga a nehéz embert a földről fel nem emelheti, közreműködésemet fogja kívánni. Ekkor az a furcsa eset adja elő magát, hogy a másik gentleman ugyan ily módon veszt el eszméletét. Nos, mit gondol ön, mi következik mind ezekből?..«

A TÖZSDE HULLÁMZÁSAL.

Elbeszélés.

Irta Bret Harte, angolból fordította S. V.

II.

Kent és Frolick urak egymással bővebben megismerkedvén, arról tanácsoztak, mily módon lehetne a kellemetlen tartózkodás tartamát gyakorlatilag megrovíltítani.

— »En részemről — mondá Kent úr — arra határoztam el magamat, hogy épen csak addig maradjak itt, míg őnt a közös működés eszméjének meg nem nyerem, vagy pedig ha ez még hosszú rábeszélés után sem sikerülne, míg őnt valami módon láb alól el nem tehetem. Ön át fogja látni, hogy az ember, kinek életét az illető teremtet társulat a nélkül is nagyon rövidre szabta, tiz évet ily unalmas helyen csakugyan nem fölthet.«

— »Nézetét, uram, teljesen osztom és egész terjedelmében magaménak vallom. Önnek nem

— «Nem tudom,» — felelé Frolick.
— «Nem-e? — Ön, úgy látszik, nem rég hagyta el az apai házat és a száraz dajka gondozását, mert különben ilyesmiben nem akadna fenn. Tehát nekem, — illetőleg önnek, — nem marad egyéb hátra, mint a két elájult úri ember egyenruhájába bujni, a betegeket ágyaikba elhelyezni s kéznél lévő lámpásaikkal a központi órszoba felé menni. Itt ilyenkor mindenki mélyen alszik s avval csakugyan nem törődik, ha a falon függő köpenyeket közül kettőt leemelve, a nagy kapu oldalán lévő kis ajtón a második udvarra, onnan a harmadikba megyünk. A harmadik, illetőleg az utcák felül eső udvar órszéke szó nélkül kibocsátja, mivel a börtönörök nagyobb része a rendes éjjeli őrzéskor után a szomszéd csapásokban néhány pohár grog-ot vagy más éfélet szokott inni, mire aztán rövid idő múlva ismét visszatérnek a nélkül, hogy távozásukat valaki észre vette volna.»

— «Igy már értem a dolgot, — mondá Frolick, — csak hogy azon esetre, ha az államcsiny nem sikerülne, az embert egyszerűen felkötik.»
— «Felkötik? Ön téved. Szökési kísérlet miatt nem akasztják fel az embert, legfeljebb megverik, megkoplatatják, de már kötélről szó sincsen!»

— «De bocssáson meg, tisztelt uram, emberölésért, még pedig két ember megöléséért a kötél járna...»

— «Ki mondta önnek, hogy egy vagy két ember megöléséről van szó? Észem ágában sincsen, hogy az államot ily hasznavehető, lelkiismeretes emberek-től, ezek családjait pedig kenyérkeresőtől megfoszszam! Az illetők két, esetleg három órai édes álmódzás után felébredve, csakis arról tehetnek tanúságot, hogy őket még egyetlen durva szóval sem illettük, sőt rosszul-létük után gondosan az ágyba helyeztük el. Előleges engedelem nélkül el-vitt ruháik helyett a központi raktár-ban lévő mindenestre értékesebb hol-mink szolgál fedeztetik. Részemről ket-tős fődélű arany remontoir órák és tárcsám elkobzását nagyon zokon vettem. Káromat bátran 2—3 ezer dollárra tehetem, melyért az államtól kárpótlást csak azon esetben várhat-nék, ha időm kitöltése után holmimat más valaki emelte volna el. És most, tisztelt uram, térjünk a dologra. Min-denekelőtt azt a szerény kérdést inté-zem önhöz, van-e önnek készpénze vagy pénzé tehető értéke?»

— «Egy nyomorult centet sem hagy-tak nálam, midőn a felvételi irodában lefényképeztek. A mint látja, a rajtam levő átkozott szürke daróc ruhán ki-vül semmim sincsen.»

— «Ön, úgy látszik kissé könnyelmű és orránál tovább nem igen lát. Ki látta valamikor ily helyre pénz nélkül jönni! Hisz ez megbocsáthatatlan hiba, bűn, hanyagság... Nos, én min-denről gondoskodom, a mennyiben két darab ezer dolláros bankjegyet oly helyen rejtettem el, honnan azt alig lehetett volna kivenni. Jegyezze meg magának, fiatal ember, hogy a természet nem hiába áldott meg bennünket a fül teker-vényes üregével...»

— «Értem, értem,» — jegyezte meg Frolick.
— «Mihelyt künn leszünk, első sorban ruhára, azután apró pénzre és bizonyos vegyszeti szerekre szorunk. Itt már határozottan önnek tevékenységét kell igénybe vennem.»

— «Melyre bizton számíthat,» veté közbe Frolick.

A két jó barát szökése az előre megbeszél-t és jól megfontolt terv szerint fényesen sikerült. Kent a fogház igazgatójához intézett levélben azt tanácsolta, hogy az elaludt börtönöröket ez esetben kérdőre ne vonják, s inkább arról gondoskodjanak, hogy jövőre az őrzéskor műkö-dését jobban ellenőriztessék. A pénz beváltása, ruhák beszerzése s az arcznak holmi ártatlan szerrel való teljes átalakítása után, Frolick azt javasolta, hogy egyelőre a déli államokba indul-janak, hol a pénzeresés bizonyos körülmények közt sokkal könnyebben megy. Kent a tervet helyesnek találván, néhány hét múlva mind-ketten a Colorado vidékén dühöngő aranyásó-forróláz zónájába jutottak, hol már sokszor

gyalog érkezett kalandorok, a társadalom min-den rétegeiből kiküszöbölt veszedelmes egyének, a véletlen kiszámíthatatlan esélyei folytán óriási vagyonhoz jutottak. Volt eset reá, hogy néhány négyzetözlény területen, melyet a tize-dik vagy huszadik tulajdonos ásóval, kapával össze-vissza hányt, a nélkül, hogy egyetlen egy arany szemet talált volna, a huszonegyedik kalandor, ki az értéknélküli területet néhány dollárért magához váltotta, egy hét múlva gaz-dagon fizető aranyereket talált. Kent és Frolicknak is kedvezett a szerencse és tudja Isten, mily óriási vagyonra tehetek volna szert, ha Kent éles szeme a jövővények tömegében egy new-yorki detektív észre nem vesz, kiről azt tételezte fel, hogy iránta érdeklődik, a mennyi-ben több izben körülötte forgolódott. A két barát aranykészetét elég jó áron eladva, a vesélyessé vált helyről szó nélkül odább állott. Frolick, ki a legelső vasuti váróterem tükrében tulajdon képét fel nem ismerte, New-Yorkba utazott, hol, a mint tudjuk, a Broadway szerény külsejű pénzváltó üzletet nyitott, Kent pedig Rivers-ben telepedett le. Rivers-ben az igé-ny-

Mint képzett távirtdász, Kent úr abban semmi nehézséget sem talált, hogy a vasuti töltésen felállított távirtdápnák egyikéről oly helyen, hol a töltés a pályatesttel egyforma magas-ságú — a sodronyt tulajdon szobájában lévő Morse-féle készülékkel összekösse, midőn aztán a sürgönyök leolvására valóóságos gyermekjáték lett. Frolick a moosári szalonkák idején alatt Kent meghívására Rivers-be érkezvén, a két barát közt oly egyezmény jött létre, mely szerint Frolick a tözsdén nyert összegeket felét tartozik kifizetni. A leszámlolás két hetenként akkép történt meg, hogy Frolick az általa tett köteletek társának mutatta be s az ezekből eredt hasznót készpénzben lefizette.

(Vége következik.)

EGYVELEG.

* Élő szent. Dél-Karolina állam egyik halás közönsége minden hagyomány ellenére élő embert tett szentté, elkeresztelvén új templomát az ado-mányozó nevével «Szent Collin» templomának.

* Eljegyzés születés előtt is volt már. 1368-ban IV. Károly német császár új-szülött fiát, Zsigmondot, keresztelésékor eljegyezte Frigyes nürnbergi őgróf Katalin nevű leányával s hogy az új rokon-ságot még erősebbé tegyék, ugyanakkor kikötötték, hogy ha 5 év lefolyása alatt leánya születik, ez az őgrófnak szintén később születendő fiát legyen. Saját-ságos, hogy ez a szerződés megvalósult. 1373-ban született IV. Károlynak egy Margit nevű leánya, ki később csakugyan II. János nürnbergi őgróf neje lett. De az 1368-ban kötött eljegyzésből nem lett házasság, mivel Zsigmond hercegg, ki később magyar királyi lett, először tudvalevőleg Nagy Lajos leányát, Máriát, ennek halála után pedig Czillej Borbálát vette nőül; eljegyzett menyasszonya, Katalin, apóza lett s mint a Szent Klára zárdá főnöke halt meg 1409-ben Hofban.

* Csizma-tudomány is van már. Egy francia találta ki s «Scaphologia» nevet adott neki. Nézete szerint a csizma s topánok híven visszatükrözik gazdájuk jellemét és szokásait. Ha a talp és sark egyenlően kopott, a tulajdonos erőlyes jellem, egészséges észjárású s okos ember. A félretört sark szerinte bizonyosan durva gondolkodásmódot jelent.

* A babonás berliniek. Berlinben nagy-on elterjedt szokás, hogy a házak kü-zsöbein s padláslepcsőinek alján patkók vannak kiszegve és pedig kifelé for-dulva, mivel azt hiszik, hogy ez bajtól védi meg őket, mert az ördög azt hiszi, hogy ebből a házból már kidobták s e közben elvesztette patkóját. Ily patkó nem csak a külvárosokban van; a legelegán-sabb városrészekben is 163 ily babonás dol-got találtak. Különben a berliniek a jövődömondásban nagyon hisznek s ál-talában félnek a 13-as számtól.

* I. Napoleón nagy hadseregéből még mindig él négy ember, természetesen mindannyian száz évesnél idősebbek.

* Mesésen szép Vanderbilt amerikai milliommé «The Valiant» nevű jachtja, melyen most Kelet-India parti városokban jár. Az egy millió dollárba került hajó 300 láb hosszú, 2400 tonna tartalmu s gépjének löereje 4500, személyzete 78 ember, az utasok száma csak 9. Középen van a nagy szalon XIV. Lajos stíljében készült aranyozott boríték-kal. Nevezetes a könyvtárszobában lévő gyönyörű faragásokkal díszített kandalló. Vanderbilt asszony szobáját élfantécsont és arany, továbbá rózsaszín-selyem függönyök díszítik. Butora antik akác-fából, a fűrdőszobában minden tárgy ezüstből van. Has-nálképe ezüst a hajónak minden ércdarabja, még a kilincsek is. Vanderbilt házszobája márványból van, minden kigondolható villamos és automat készülékkel ellátva, hogy tulajdonosa minél kevésbé fárassza magát.

* Művelt hentes. A londoni hentes ipartestület diszlokációján az elnök erőlyesen szólalt fel azok ellen, kik a henteseket műveletleneknek tartják s példaként felemlített egy londoni hentes, ki tíres óráiban Thukydides művét olvassa görög nyelven.

* London és Páris között most már a második telefon-vonalat is felállították. Mindkettő igen jól sikerült.

* A calaisi csatornán vízi velozipéddel akar átmenni egy hamburgi biziklista, számítása szerint Griszhez foktól Folkestonig négy és félóra alatt megteheti az utat.

KOMÓCSY JÓZSEF.

(1836—1894.)

Közel s távolban nagy részvétet keltett e hó 19-én az a váratlan hír, hogy az irodalomnak egyik szorgalmas, lelkes, széles körökben ismert és kedvelt munkása, Komócsy József, egy magá-ban véve csekélyke baleset következtében el-hunyt.

Mély sajnálattal jegyezzük föl mi is e veszte-séget, mert Komócsy még java korában volt s nem nagy köri, de serény munkásságával még sokáig szolgálhatta volna a nemzeti művelődés ügyét, melynek egész életét át kíválóan buzgó hive volt.

Sok küzdelemmel kezdődött életpályájának második, nagyobb felét a fővárosban töltötte, hírlapiradalmi és költői munkálkodással. Első irodalmi kísérleteinek sikere bátorította, hogy a magyar szellemi élet fő fészében igyekezék megtelepedni s magának jövőt biztosítani.

Meglevén edzve minden nélkül-özés elviselésére, föl sem vette azo-ka t nehézségeket és nélkülözése-keket, melyekkel a fővárosban az első éveiben meg kellett birkóznia. Ép egészséggel párosult vidám s nyájas természete csakhamar kedvelt em-berre tette mindazon körökben, a melyekkel érintkeznie módja nyílt. Szorgalmas munkásságát mind töb-ben többen méltányolták. Majd mint a «Pesti Hölgydivatlap» (későbbi címén «Budapesti Bazár») főmun-katársa, meg a «Hirmondó» című néplap szerkesztője olyan helyzetbe jutott, hogy gond nélkül élhetett Elég sűrűn termett, részint jó kedvű, részint szerelmi és hazafias versei, melyek közül néhány Arany János «Koszorú»-jában is megjelent, ismeretessé és kedvelté tették nevét a magyar olvasó közönség nagy ré-sze előtt; sokfelől megkeresték al-kalmi költemények írására, melye-keket ő rendesen maga szeretett el-szaválni is. Ez érintkezések révén, mondhatni az egész ország min-den vidékén népszerűvé lett, mit csak fokozott személyes szeretet-reméltósága, vidám és elmes tár-salgása, adomázása, a pohárkö-szöntésben való leleményessége, és — tegyük hozzá — keresetlen egyszerűsége és szerénysége, melyet józan önismeretével mindig szepőltenül meg tudott őrizni. Költeményeit, melyek közt egyenesen találhatók szerelmi és hazafias dalok, román-czok, népdalfélék, ódák, humoros és elbeszélő versek, egyszerűség és őszinteség és könnyed ver-selés jellemzik. Mint egész életén: ezeken is derült világnézet ömlik el; a bánat rendesen csak futó vendég volt nála. Hogy a szemlélődésre és elmélkedésre is volt érzéke és ereje, mutatják szatirai, melyekben az élet és divat fer-deségeit csipősen, pajzánul, olykor élesen osto-rozta, de soha sem úgy, hogy az emberszerető jóindulat ki ne csillogna még keserűbb szavai-ból is.

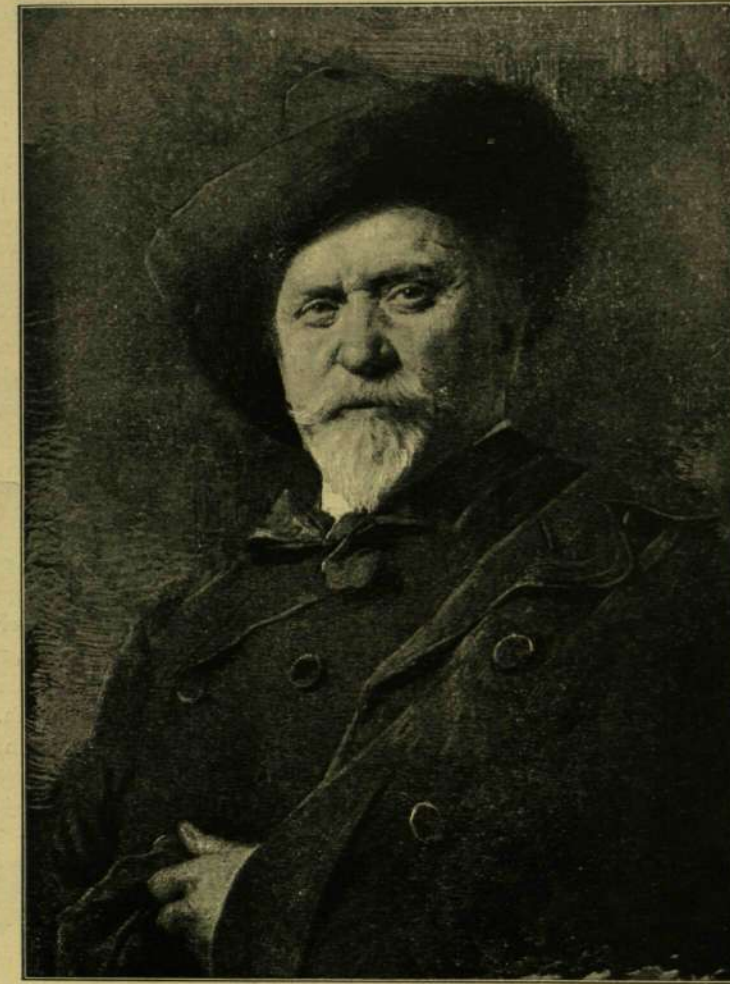
Válogatott verseinek nagyobb gyűjteménye «A szerelem könyve» cím alatt jelent meg egy kötetben, mely már három kiadást ért. Mint czime is mutatja, saját szíve életének lírai tükré ez a könyv.

Mikor a «Petőfi-társaság» megalakult, Ko-mócsy József egyike volt az alapító tagoknak s a társaság csakhamar őt ültette alelnöki székébe,

melyet évek során haláláig nagy buzgósággal töltött be.

Költői és hírlapirói működése mellett leg-örömestebb az iskolák és emberbaráti intézetek ügyeivel foglalkozott. Igaz barátja volt a tanítóknak, kikkel, mint egykori tanító, mindvégig kartársi közösségben élt. A tanügy iránti lelke-sedését a főváros közönsége is méltányolta, tagúl választván őt be egyik iskolaszékébe, mi életének egyik fő büszkesége volt.

Tiszta jelleme, örökké derült kedélye s termé-szetes előékenysége utolsó napjaiig szélesbi-tették különben is rendkívül széles ismeret-ségét. A ki megismerkedett vele, az többnyire barátjává is lett. A társaság kedvelése miatt csak későn jutott észbe, hogy családot alapít-son. Mindössze tíz éve, hogy megnősült. E házasságából egyetlen gyermeke, egy leánya, származott, ki még csak nyolcz éves most,

Benczur Gyula festménye után

KOMÓCSY JÓZSEF.

midőn jó atyját elveszítve, árván marad gyászoló anyjával.

Komócsy József a szabolcsmegyei Vencsellőn született 1836. marc. 25-én. Atyja korán el-hunyt, s anyjára hat gyermek nevelése várt. Komócsy József Szatmáron járt gimnáziumba, de nyughatatlanságával nem volt mara-dása az iskolában, s édes anyjának nem volt más hátra, mint hogy mesterségre adja. Varga inas lett. Mindig sok humorral beszélt erről. Inaskodása közben is olvasgatótt, tanulatott, miközben annyira erőt vett rajta a tovább tanú-lás vágya, hogy egy év múlva ott hagyta a mesterségét, s tanító-képző iskolában folytatta tanulmányait. Técsőn, Máramarosmegyében se-gédtanító lett, s három év alatt annyit tanult, hogy Szatmárt letehetta a képesítő vizsgálatot. Ott lett tanító is, majd a tanító-képző intézet-ben lett a módszertan helyettes tanára.

Apró verseket, gunyoros epigrammákat már gyermekkorában írogatótt; komoly irodalmi működését azonban csak 1858-ban kezdte meg, még pedig paedagógiai téren: a «Tanodai La-

pok»-ban. 1859-ben Ungvárra neveztek ki fő-tanítónak, 1861-ben pedig a fővárosba jött s egy ideig mint magánnevelő, majd egy kereske-delmi iskolában mint nyilvános tanár kereste kenyerét.

Szépirodalmi pályájának kezdete a 60-as évek első felére esik, mikor a Tóth Kálmán ál-tal szerkesztett «Hölgyfutár»-ban ébresztett figyelmet *Iszken*der álnév alatt megjelent pró-zai és verses szatiráival. Nem sokára sűrűn hozták verseit a szépirodalmi lapok.

1867-ben bocsátotta közre költeményei első gyűjteményét, majd 1883-ban a «Szerellem könyvé»-t.

A paedagógiai irányhoz sem volt hűtelen. Tagja s egyideig jegyzője volt a belvárosi iskola-széknek s tiszteleti tagja a budapest-budai tanító-egyesületnek. A fővárosi képviselőtestület-ben is buzgó tevékenységet fejtett ki, különösen tanügyi dolgok körül. Választmányi tagja volt az országos közneve-lési egyesületnek, a nőiparegyesü-letnek, alapító tagja a szatmári tanító testületnek, melynek kebe-lében, helyettes tanár korában, «vitázó kört» is szervezett.

1890. november 28-án irodalmi működése 25 éves jubileumát ülte meg, barátai és tisztelői szíves és őszinte ovációi közt.

Halálát vérmérgezés okozta. Láb-ujját megvágta. A kés roszdás lehe-tett, s a gyuladás gyorsan bekövet-kezett, de senki sem képzelt a bajt oly végzetesnek. Pedig rohamosan terjedt s jun. 19-ikén, nagy szenvedések közt életét kioltotta.

Temetése általános részvét mel-lett e hó 21-én történt. Budapest főváros díszsírhelyét engedélyezett hült porainak.

GOLGOTHA.

Munkácsy Mihály festménye.

Mai számunk nagy képmellékletéhez.

Két nagy bibliai festmény igen magasra emelte Munkácsyt a tör-ténelmi festők közt, mert a két kép-ben nemcsak a vallásos felfogásból jól ismert jelenetet tett szemlél-hetővé, hanem mély erkölcsi és esz-meit tartalmazó alkotta meg mind a kettőt, mint az emberség drámá-jának két nagyszerű eseményét, melyeknek tanulságai végig világították a kereszténység útját, lángoló szövétnek gyanánt.

Krisztust, mint az új-kor, mint a keresztény eszmék megalkotóját, senki sem festette le ere-detibb felfogással, mint a magyar művész, ki a régi és annyi mesteri ábrázolás hagyományai-ból nem vett át semmit, hanem önálló szelleme egész erejével fordult a kereszténység kultuszá-hoz és e kultusz hódításaihoz, hogy abból mér-ítsen.

Az egyik kép: «*Krisztus Píldus előtt.*» A nagy eszmék, az emberség egyenlősége, a sze-lídség és türelem isteni hirdetője ott áll bírái előtt. A tömeg vitte oda, mely lázasan harsogja ítéletét: «*fészítsd meg!*» Nem érti a tant, az eszmét, s a ki oly merészen hirdeti az új világot és a tiszta erkölcsöket, mélyen fölzigatta a buta és durva tömeget. Ott áll bámulatos nyu-galommal a fölzaklatott szenvedélyek áldozata, mig körülötte minden vesztére és vérére szomjazik.

Másik nagy Krisztus-képe és alkotása Mun-kácsynak a «*Golgotha*», folytatása és kiegészít-ője amannak: a vértani halál a meggyőződést, az a hitet, mely megpecsételi a meggyőződést, a hitet és magasztos példájával terjeszti el ugyanazt a meggyőződést, és hitet. Az előbbi

GOLGOTHA.
MUNKÁCSY MIHÁLY FESTMÉNYE.

BUDAPESTI CZÉGEK.

Eisenschiml és Wachtl
 Budapest, Váci utca 12
 Gyár: Bécs, Kaiserstrasse 62.
 Legnagyobb raktár mindennemű fényképezési gépek és készülékekben. Alapítva 1856. — Többször kitüntetve. Árjegyzékek ingyen és bérmentve.
Uj! A fotografálás elemei. Ára 2 frt.

Nem létezik többé élő **gyermek-fül!**
 Kubinszky György-féle szabályozható **gyermekfül-leszorító kötszer.**
 22002. sz. a. szabadkézoza.
 Darabja 2 forint. Postafordulóval előre beküldve a szétküldés bérmentve.
 Ismételődnak engedély!
 Cs. és kir. szab. Kubinszky-féle szabályozható bajusz- és füstölő (ára darabonként 60 kr., az összeg helyében is beküldhető).
Fő- és szétküldési raktár: Kubinszky Györgynél
 Budapest, I. Krisztina-ter 3. sz.

Gerson Anna asszony
 BUDAPEST,
 Andrassy-út 21.
 (félemelet).
 ajánl és elhelyez

FÖLDESZ L. 5675
 puskműves.
 Budapest, IV., Múzeum-körút 3. sz.
 Ajánlja dísan felszerelt raktárát, úgymint vadászfegyverek, Flóbert és revolverek, épügy teljes vadászfelszerelések és töltényeket.
 Javítások pontosan és olcsón eszközöltetnek.

A cséplési időnyre!
Gépolaj, kocsikenőcs, zsákok, ponyvák és egyéb gazdasági szükségleti cikkek.
SZÁVOSZT ALPHONS
 2. és kir. udvari szállító magkereskedése és gazdasági cikkek üzletében
 BUDAPEST,
 V., Arany János-utca 11.
 szerezhetők be a legjutányosabban.
 Árjegyz. kívánatra ingyen és bérmentve.

kereskedelmi bank **felmondotta**
Kertész Tódor
 műiparú raktár **üzlethelyiségeit.**
Most
 alkalm nyilik 1000 meg 1000-féle cikk olcsó bevásárlására.

Senckenberg gyógyszerész-féle **Migrén-pasztilák.**
 (Nem titkos szer.) Régóta jónak bizonyult, biztos szer migrén, fejfájás, neuralgia, INFLUENZA, nátha, meghűlések és hurutos torokbajok stb. ellen; ezen bajok már 3-5 pasztillából álló adag bevételre ném gyorsan gyógyulnak. — A pasztillák hatása gyors és biztos, mint azt számos elismerő irat bizonyítja. Egy doboz ára 95 kr., használati utasítás mellékelve van.
 Főraktár: Brady C. gyógyszerháza Kremsier. Magyarország részére: 5632
Török József gyógyszer. Budapest, Király-u. 12.

„Toronyórák“
 palota, laktanya, gyári óráka villanyórákat, legelőnyösebben rendez be
Mayer Károly L.
 1-es magyar gőz-órátára Budapest, VII., Kazinczy-u. 3.
 Képes árjegyzék, költőjegyzék, bérmentve.

CALDERONI ÉS TÁRSA 5697
 Budapest, IV., Váci- és Deák-utca sarkán.
Verseny- és vadász-csővek
 à tirage rapide és à foyer conservé legújabb szerkezettel gyors használatra alumínium és más anyagból sárga börtökben kettős látócsövek domboru lencsékkel, 8 egész 16 szoros nagyítással másodpercz mutatók, lépésmérő s aneroid magasságmérő zsebben hordhatók távolságmérő, zsebkörzők nagyítóüvegek vadász-szemüvegek, mérőszalagok, lómentékek **fényképezési készülékek** amateur és touristák számára.
 — Képes árjegyzékek bérmentve állanak rendelkezésre. —

Cs. és kir. katonai élelmezési raktár Budapest, 2170. sz.

Hirdetés.

A 4-ik hadtest-parancsnokság kerületén fekvő cs. és kir. közös hadseregbeli csapatok az 1894/5. évi biztosítási időszakra szükséges élelmi szükségleteinek biztosítása végett

1894 július hó 6-án és okt. 8-án a cs. és k. élelmezési raktárnál Budapest, 1894 július hó 12-én és október hó 17-én a városi tanácsnál Szabadkán, 1894 július hó 9-én és október hó 11-én a városi tanácsnál Kecskeméten, 1894 július hó 16-án és okt. 24-én a városi tanácsnál Szekesfehervárott és 1894 július hó 20-án és október hó 4-én a cs. és kir. élelmezési raktárnál Pécsen, 10 órákor délelőtt, írásbeli lepecsételt boríték alatt benyújtott ajánlatok útján, nyilvános tárgyalások fognak tartatni.

A részletesebb feltételek a 4-ik hadtest hadbiztonságánál, továbbá a budapesti és pécsi élelmezési raktáraknál belátható 1894 június hó 14-én kelt «szállítási feltételek füzetében» foglaltatnak. 5790
 Budapest, 1894 június hó 17-én.

A cs. és kir. élelmezési raktár.

GANZ ÉS TÁRSA
 VASÖNTŐ- ÉS GÉPGYÁR-RÉSZV.-TÁRSULAT
 BUDAPEST.

Ajánlanak mindennemű vas-, acél- és fémöntvényeket építkezési és gépészeti célokra **vízvezető csöveket, szivattyúkat, lecsapoló és öntöző-zsilipet, készülékeket a belvizek leeresztésére.** — A helyi viszonyok szerint szerkesztett turbinákat, órlöhengereket kéregöntetű hengerekkel és malomberendezési cikkekkel. — Zsilipeket bármily nagyságban és bármily rendszer szerint. — **Alagcsöveket, zárkészülékeket, cső- és kapu-zsilipekhez, csőlöpverő gépeket, anyagszállító kocsikat.** — Álló vagy fekvő gázmotorok egy vagy két hengerrel és mindennemű **zúzógépek.**

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapest, Király-u. 12. n. minden könyvtárnál kapható:
Magyar sommás eljárás és fizetési meghagyás.
 1893. évi XVIII. és XIX. törvények.
 Az országgyűlési előmunkálatok felhasználásával.
 Irta
Dr. Herczeg Mihály
 budapesti tud. egyetem ny. rend. tanára.
 Ára füzve 3 frt 50 kr.

WALLA JÓZSEF
 cementáru-gyára
 építési anyagok raktára
 Budapest, VII. ker. Rottenbiller-utca 13. sz.

Vállalkozik:
GRANITTERAZZO, BETONROZÁSOK, CSATORNÁZÁSOK, SZŐKÖKUTAK, CZEMENT-LAPOK és MOZAIK LAPOKKALI KÖVEZÉSEK elkészítésére stb.
 Raktárt tart:
KERAMI LAPOK, KELHEIMI LAPOK, METTLACHI LAPOK, TERRACOTTA-ÁRUK, KÖFEDÉLPÉP, TŰZÁLLÓ TEGLAK, KEMÉNY RAKVÁNYOKBÓL stb.
 Gyári raktára a gartenai Portland cement és vízhatlan mérőgyárnak.
 Nádfontat, menyével készítéshez (Stuccatur-Rohrgewebe).

Legjobb és leghíresebb **La**
VELOUTINE
 Kétszázalagos Rizspap
 BISMUTTAL VEGETITIV
CH. FAY, ILLATSZERÉSZ,
 PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

Befőttes- és konzerv-üvegek
 legújabb szerkezet
Schreiber J. és unokaöccseitől.
 Bécs,
 IX. Bez., Lichtensteinstrasse Nr. 22/24.
 Prága, Budapest,
 Hejwagplatz Nr. 27. nea. IV., váci-utca 18.
 Ezen legújabb, tökéletesen légmentes üveglizáló, kezelhető leggyorsabb kivételében feltűnő könnyű kezelhetősége, teljesen légmentes záródása, valamint olcsósága által minden e nemben eddig létezőt.
 Árjegyzék ingyen és bérmentve.

EZREK MENNEK CARLSBADBA,
 hogy rossz gyomrukat kireperálják és újra jól emészenek és erre elküldenek — néha hiába, egy vagyont: pedig ezt a célt **„PEPSIN-BOR“** használata által, ben, kevés költséggel, melyhez **„PEPSIN-BOR“** emésztési segítő és a gyomort rövid időn tökéletesen helyreállítja. — Az én pepsinborom kedves íze, és hatása ki nem marad. Egy üveg ára 1 frt 20 kr., 5 üveg franco küldve 6 frt.
Rozsnyay Máttyás, gyógyszerész, művegyészi laboratoriuma Aradon.
 Kapható Budapesten: **Török József** ur gyógyszerésztárában és minden magyarországi gyógyszerésztárában.

MATTONI FELE ERZSÉBET SÓSFÜRDŐ
 BUDAPEST-KELÉNFÖLD
 Idény május 1-től szept. végéig.

Keserű források. Ivó és fürdőgyógyomód.
 A gyógyhely fürdői, esetleg ivóforrásokai kitűnő eredményre alkalmasok: 1. Bármely okok folytán keletkezett lobos izzadmányoknál. 2. Női bajoknál, különösen metritis chronicánál; méh körüli és hashártalob után visszamaradt izzadmányoknál; a méhnek helyzetváltozások, nemkülönben daganatok által előidézett izgatottsági tüneteknél; hurutos állapotok és tisztulási zavaroknál stb. 3. Az alhasi szervek bántalmainál: májbajok, szokványos haszkorok, stb. Zsirkórnál. 5. Kőszénynél, stb.
FÜRDŐ-ORVOS: DR. BRUCK JAKAB,
 az orsz. közegészségi tanács r. k. tagja.
 Egészséges fekvés, fél órányia a fővárostól, kényelmes lakások, jó vendéglő, zene, kád- és márványfürdők, különféle zuhanykészülékekkel. — Rendes társasági-közlekedés.
 A kocsik állomási helye: **Ferencz József-ter, a régi Lloyd-épület előtt.**
 A gyógyhelyre vonatkozó bővebb felvilágosításal szívesen szolgál.
Mattoni és Wille
 Budapest.
 5738

Kőszvény és osziban szenvedőknek ezennel a legújabb körökben
Horgony-Pain-Expeller
 elnevezés alatt dicsőreleg ismeretessé vált **Tinct. Capsici comp.** ajánlólag legyen emlékeztető hozva. Ezen népszerű háriszer 25 óta, mint legmegbízhatóbb fájdalomcsillapító bedörzsölés ismeretes és mindnyájuk által, a kik használták igen kedvelték, úgy hogy további különös ajánlása nem szorul. Üvege 40 kr., 70 kr. vagy 1 f. 20 kr.nyi áron a legjobb gyógyszerésztárában kapható. Azonban a „Horgony“ védjegyre ügyelendő, mert csak a vörös horgonnyal ellátott üvegek valódiak. Ha a valódi Pain-Expeller helyben nem volna kapható, akkor forduljunk a gyártók gyógyszerésztárához: **Richter gyógyszerháza** „az arany oroslánhoz“ Prágában vagy **Török József** gyógyszerészhöz Budapest.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapest, Király-u. 12. n. minden könyvtárnál kapható:
GÖRÖG ÉS LATIN REMEKIRÓK.
 KIADJA A M. TUD. AKAD CLASSICA-PHILOLOGIAI BIZOTTSÁGA.

HERODOTOS TÖRTÉNETI KÖNYVEI.
 Fordította, bevezetéssel és jegyzetekkel ellátta **GERÉB JÓZSEF.**
 Első kötet. I—III. könyv.
 Magyarul ára füzve 1 forint 40 kr.
 Görögül és magyarul ára füzve 2 forint 80 krajczár.
 Második kötet. IV—VI. könyv.
 Magyarul ára füzve 1 forint 20 kr.
 Görögül és magyarul ára füzve 2 forint 40 krajczár.
 Harmadik kötet. VII—IX. könyv.
 Magyarul ára füzve 1 forint 40 kr.
 Görögül és magyarul ára füzve 2 forint 80 krajczár.

Egyházi jogtan kézikönyve.
 Különös tekintettel a magyar állam egyházi viszonyaira.
 Irta
Dr. Konek Sándor.
 Javított és a VII. kiadást sajtó alá rendezte
Dr. Antal Gyula.
 I. fele. — Az egész munka ára füzve 5 forint.

LIPIKI JÓDFÜRDŐ
 (SZLAVONIÁBAN).
 KITÜNTETVE:
 Budapest 1885. London 1892.
 Vasúti állomása Pakráz-Lipik (déli vasút) vagy Okucane (m. á. v.)
 Egyetlen jódos alkalkus hőforrás a kontinensen. Állandó hőfoka 64 C. Hegyek által védtől szűk. A legnagyobb mennyiség és pompával berendezett és szappáddal ellátott **gyógyterem**, valamint hasonló nagy fényezésel kiállított új **étterem és kávéházi helyiségek** és egy nagy új **gyógy-szálloda, Villamos világítás, Pompák és nagy fedett sétány, banyahelyiségekkel.** Forrásban, márvány és izsaszó fürdők; új a terjedelmes fürdőmedencék. A fürdő a nyugateurópai nagy fürdőhelyek színvonalára lett emelve.
 A lipiki alkalkus jódos hővíz ivó és fürdőkúráknak a legjobb sikerrel használhatók a testnyakhartáimát mindennemű hurutos bántalmainál (gyomor-, bél-, gőgehurut stb.) mindennemű eszós és közhvényes bajoknál, mirigy és verébajoknál, görvélkórúknál, izzadmányoknál stb. Mint hivatalos fürdőorvos **Dr. Marschalko Tamás** működik.
 Mérsékelt áru menetjegyek a déli vasuton 33% tourtour-jegyek, a m. á. vasúton zóna.
Jódvíz-szétküldés
 mindig friss töltésben az igazgatóság által. Főraktár Magyarországon: **Édeskúty L. és Mattoni és Wille** ásványvízkereskedőknél Budapest. Bármily felvilágosításra készséggel szolgál 5689 a lipiki fürdőigazgatóság.

Privát-Detektiv
 BUDAPEST.
 Vas-utca 12, elvállal diskret megbízásokat, kutatásokat, megfigyeléseket vidéken is.

2 arany, 13 ezüst érem. 9 dísz- és elismerő okmány.

KWIZDA-féle
KORNEUBURGI MARHA-TÁPPOR
 lovak, szarvasmarha és juhok számára.
 Egész dobozzal 70 kr. Fél dobozzal 35 kr.
 40 év óta a legtöbb istállóban használatban, étvágyhiánynál, rossz emésztésnél, valamint téheneknél a tej javítása s a tejelőképesség fokozása czéljából.
 Tessek a fentebbi védjeggyel rendelkező KWI ZDA-féle Korneuburgi marhatáppor.
 Fő-letét: **Kwizda Ferencz János** osztrák cs. és kir. és román kir. udvari szállító kerületi gyógyszerésztárában Korneuburgban, Bécs mellett.
 Valódi minőségben gyógyszer-tárában és drogusztárnál kapható. 5666
 Magyarországi főraktár: **Török József** gyógyszer. Budapest, Király-utca-12.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapest, Király-u. 12. n. minden könyvtárnál kapható:

Olasz társalgási nyelvtan.
 Iskolai és magánhasználatra.
 A Gaspey-Sauer tanmód szerint a magyar nyelvhez alkalmazta **Somogyi Mór.**
 Második javított kiadás. — Ára füzve 2 frt.

Hirdetések felvétetnek a kiadóhivatalban, Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4. szám alatt.

Fővárosi Lapok
 Szajpóval és társadalmi napilap. Kézzelírt cikkekkel a divat és sport köréből.
 Fővárosi Lapok
 SZANA TAMÁS
 Munkájának vezetője. Munkájának vezetője. Munkájának vezetője.
 Budapest, Vas-utca 12. szám alatt.
 Fővárosi Lapok
 Budapest, Vas-utca 12. szám alatt.

Aláírási felhívás

Tarnóczy tűzoltószert- és gépgyár-részvénytársaság
ujjonnan kibocsájtott részvényeire.

A Tarnóczy tűzoltószert- és gépgyár-részvénytársaság, mely 1891. év óta áll fenn és eddigelé 500,000 frt alaptőkéje után az alapszabályszerű leírások és tartalékalapjának megfelelő dotációjával mellett részvényeseinek évenként 6 frt osztalékot fizetett, mi 6% kamatozásnak felel meg, 1894. évi június hó 17-ik napján tartott közgyűlésén elhatározta, hogy jövőre tüzi fecskendők, tűzoltószerek, sárgaréz-, réz-, aczélárúk gyártásán, továbbá víz-, gáz- és villamvezetékek berendezésén és szakmájába tartozó mellékületek folytatásán kívül, mezőgazdasági, valamint szerszám- és munkagépeknek nagybani gyártását a vállalat munka-körébe felveendi és gyári telepén egy nagy vasöntődét is állít fel.

E czéltől az alaptőkének két millió forintra való telemelése közgyűlésileg elhatározatván, az ujonnan kibocsájtandó 15,000 darab 100 frt névértékű bemutatóra szóló részvényre nézve ezennel nyilvános aláírás hirdettetik, következő feltételek mellett:

1. A 100 forint névértékű bemutatóra szóló részvények kibocsájtási ára részvényenkint 110 frtban határozatik meg, melyből részvényenkint 10 forint a tartalékalapra fordittatik.

2. A részvények aláírása alkalmával vagy legkésőbb f. évi június hó 26-ig bezárólag a Budapest VIII., IX., X. ker. takarékpénztár részvénytársaságnál Budapesten vagy ezen intézet által meghatározandó fizetési helyeken részvényenkint 30 forint fizetendő.

3. A további fizetések ugyancsak a Budapest VIII., IX., X. ker. takarékpénztár részvénytársaságnál következőleg eszköz-lendők: a) 1894. augusztus 1-én részvényenkint 30 frt, b) 1894. szeptember 1-én részvényenkint 25 frt, c) 1894. október 1-én részvényenkint 25 frt. A befizetésekről ideiglenes térítvények szolgálnak ki, melyek az utolsó részletfizetés alkalmával társasági részvényekkel fognak kicseréltetni.

4. A régi részvényesek minden egyes részvény után ugyancsak 110 frt kibocsájtási árban és a fenti feltételek mellett egy-egy újabb részvényre tarthatnak igényt, de kötelesek e részbeni elővételi jogukat 1894. évi június hó 21-ig bezárólag gyakorolni és e czéltől részvényeiket a folyó szelvényekkel együtt lebélyegzés végett a Budapest VIII., IX., X. ker. takarékpénztárnál a fenti határnapig bemutatni, mert ellenesethen e részbeni joguktól elesnek és a fennmaradó részvények az új aláíróknak adatnak ki. Az új részvényesek az 1894-ik évi osztalékban a régi részvényesekkel egyenlően részesednek.

5. A részvényaláírás zárhatáridejétől 1894. évi június hó 26-ik napja tűzetik ki.

6. Tuljegyzés esetén az igazgatóság magának fentartja a jogot, a feles aláírások tetszés szerinti leszállítására.

Ezen feltételek értelmében kibocsájtott részvényekre 1894. évi június hó 19., 20., 21., 22., 23., 24., 25 és 26-án jegyezni és egyuttal a befizetéseket teljesíteni lehet

BUDAPESTEN: a Budapest VIII., IX., X. ker. takarékpénztár részvénytársaságnál, Üllői-út 2. sz.

A t. közönség kényelme szempontjából részvényaláírási előjegyzések Budapesten a fenti takarékpénztár által külön megbízott fővárosi pénz- és váltóüzletekben is elfogadjatnak. Azonkívül ezen részvények vidéken, Magyar- és Erdélyország 140 helységében, az ott megjelenő lapokban közzéteendő intézeteknél is jegyezhetők. — Kelt Budapesten, 1894. évi június hó 18-ik napján.

A Tarnóczy tűzoltószert- és gépgyár-részvénytársaság:

Dr. Rosenberg Gyula s. k.

ügyvéd, mint jegyző.

Kossuth Ferencz s. k.

elnök.

Melyik lapra fizessünk elő?

Gazdag tartalmánál, nagy terjedelménél fogva a legolcsóbb magyar lap az

„EGYETÉRTÉS“

a mely ez évben immár 27-ik évfolyamába lépett. Ez a magyar olvasó közönség lapja. Hiteles forrásból származó értesüléseinek gyorsasága, alaposága és sokasága, rovatainak változatosága, kitünősége, a különböző olvasmányok gazdag tárháza tették az „Egyetértés“-t népszerűvé.

Az országgyűlési tárgyalásokról a legrészletesebb s e mellett tárgyilagos hű tudósítást egyedül az „Egyetértés“ közöl.

Gazdasági rovata elismert régi tekintélynek örvend. A magyar kereskedő s gazdaközönség nem szorul többé idegen nyelvű lapra, mert az „Egyetértés“ kereskedelmi s tőzsdéi tudósításainak bőségével és alaposá-

gával ma már nem versenyezhet más lap. A kereskedő, az iparos s a mezőgazda megtalálja mindazt az „Egyetértés“-ben, a mire szüksége van.

Változatosan szerkesztett tárczájában annyi regény-olvasmányt ad, mint egy lap sem. Két-három regényt közöl egyszerre úgy, hogy egy év alatt 30—40 kötetnyi regényt, részint eredetű, részint a külföldi legjelesebb termékeket, jó magyarországi fordításban kapnak az „Egyetértés“ olvasói. A ki olvasni valót keres és a világ folyásáról gyorsan és hitelesen akar értesülni, fizessen elő az „Egyetértés“-re.

Az „Egyetértés“ 1893 január 1-én 27-ik évfolyamába lépett s így egyike a legrégebb napilapoknak.

ELŐFIZETÉSI ÁRAI: Egy hóra ... 1 frt 80 kr. Félévre ... 10 frt.
Három hóra ... 5 frt. Egész évre ... 20 frt.

Felölős szerkesztő: Csávolszky Lajos.

A szerkesztőség: Szerecsen-utca 35. sz. * A kiadóhivatal: Dalszínház-utca 1. sz.

Mutatványszámot a kiadóhivatal ingyen és bérmentve küld.

BUDAPESTEN.

Mutatványszámot a kiadóhivatal ingyen és bérmentve küld.

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, IV., Egyetem-utca 4. szám.)

26. SZÁM. 1894.

BUDAPEST, JULIUS 1.

41. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt
POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt félévre — 6 *

Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt
félévre — 4 * Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5.—
félévre — 2.50 Ausztriai előfizetésekre a postailag
meghatározott viteldi is csatolandó.

CARNOT.

Egész páris, egész Franciaország gyászban van. A francia nemzet mély keserőséggel állja körül hazája első emberének, a francia köztársaság volt elnökének ravatalát. Köny és harag villog a szemekben. A köny az őszintén gyászolt vértanút, a harag a vértanú korai halálának okozóját, a társadalmi rend elvadult ellenségeit illeti. S e köny és harag által kifejezett vegyes érzelmekben osztozik a francia nemzet az egész művelt világ. Mindenki szívből fáj-lalja a minden tiszteletré érdemes államfő gyászos végét, és mindenki szívből ohajtja, sőt akarja, hogy az a tör, mely Lyonban egy kiválóan nemes életet kioltott, mennél előbb örökre eltompíttassék.

Carnot elnök kimagasló alak Franciaország jelenkori történetében. Fényes állásában köztársasági polgári erényeivel tűnt ki, de egyszersmind igazi fejedelmi méltósággal s honára nézve üdvösen, áldásosan töltötte azt be. Nem a becsüvés, nem a szereplési viselkedés, hanem a köztisztelet foglaltatta el vele az elnöki széket. S ez annál többet jelent, mert Franciaország oly szerencsés, hogy soha sem szűkölködik kiváló férfiakban, s így van módja válogatni és megválogatni minden helyre a maga kellő embereit.

Igy választott ez előtt hét évvel is, mikor a francia köztársaság szereplői közt annyira elharapódzott az erkölcsi lazultság, hogy a szenny fertője már-már az elnöki palotát is bemocskolta. Ez időben, már az ellentét természeténél fogva is, kristály tisztaságban ragyogott föl Carnot jelleme, ki ekkor már kétszeri miniszterkedés után ült egyszerű képviselőként a parlamentben, hová 1876-ban jutott be először. Az elnöki székbe léptekor azzal tisztelte meg a közvélemény, hogy a honnét (talpig becsületes) melléknevet adta neki, ezzel iktatván be őt azon jelesei sorába, kik közül Thiers habile (az ügyes), Mac-Mahon brave (a bátor), Grévy intègre (a feddhetetlen, — már t. i. vejenek,

Wilsonnak rút esete előtt), Freycinet fin (az ildomos), és Ferry énergique (az erélyes) melléknevet kapta, kiki a maga idején.

Carnot elődje, Grévy, személyét illetőleg mindenkorra valóban feddhetetlen maradt, s mégis időnap előtt vissza kellett lépnie azon tisztátalan üzemek miatt, melyekkel veje, Wilson, nemcsak magát, hanem a francia nevet is beszennyezte.

És sajtóságos! Ez a Wilson volt Carnotnak a pénzügyminiszterségből kibukottója, aztán pedig az a lépcső, melyen Carnot a Grévy helyére hágott.

Annak idején sokat irtak, kivált francia lapok, erről az esetről. Érdemes röviden itt is fölemlíteni.

Wilson egyéb tisztességtelen pénzügyi műveletei mellett jó haszonért arra vállalkozott, hogy Dreyfuss bankárnak egy 75,000 franknyi

illetéket visszaadta az állam pénztárából; de Carnot a gyanús közbenjárót kivánságával együtt határozottan és végkép visszautasította. A bankárnak a 75,000 frankot, mint az állam jogos követelését, meg kellett fizetnie. Ezért Wilson addig áskálódott ellene, míg vissza nem lépett.

Carnot utódja, Dauphin, engedékenyebb volt az elnök veje iránt s Dreyfuss visszakapta a 75,000 frankját. Mikor azonban a Limouzin-Caffarel-Wilson-féle ismert ügy a képviselőház elé került, Rouvier miniszterelnök 1887 november 5-ikén nyíltan föltárta a dolog állását, kiemelve egyúttal Carnot szigorú és tántoríthatatlan eljárását is. Ez a leleplezés páratlanul ünnepeztette Carnot nevet nemcsak a parlamentben, hanem az egész ország előtt is annyira, hogy ez a nap valóban döntővé lett nem sokára bekövetkezett elnökké választásánál, a mire annál kevésbbé gondolt, mert szinte köz-

mondásossá vált szerénységénél fogva a parlamentben is óvakodott minden vezéri szerep keresésétől, és mert különben is olyan jelöltek léptek föl, mint Freycinet, Ferry és Brisson. Azonban hirtelen szárnyra kelt népszerűsége mégis őt juttatta diadalra, még pedig fényes többséggel.

Carnot híres ösöknök az ivadéka, kik halhatatlan politikai, hazafiai és tudományos érdemeiktől ragyogó nevet hagytak reá. Nagyatya a nagy forradalom egyik kiváló tényezője s előkelő tagja volt a nemzeti konventnek, mely Franciaországot oly diadalmasan védelmezte a szövetséges hatalmak ellenében. Atyja szenátor volt s régi hive, sőt vezértagja a köztársasági pártnak. A családnak grófi czime is volt, de sem atya, sem maga Carnot nem használta e czímet soha, sőt mellette a Sadi előnevet is, melyet egyik előkelő nagybátyja után volt joga viselni.

Az áldozatul esett elnök teljes nevén Carnot (Sadi) Mária Ferencz, 1837 aug. 11-én született Limogesban. Igen kiváló nevelést kapott. Majd atya kivánságát és saját hajlamát követve, a mérnöki pályára lépett; a hid- és útépítés volt a fő szakmája, s mint kezdő,

CARNOT, A FRANCZIA KÖZTÁRSASÁG VOLT ELNÖKE.